

پودمان ۲

توسعه مهارت‌های شنیداری کودک

هر روز یک چیز جدید می‌توانی یاد بگیری، اگر خوب گوش کنی.
زمان: ۶۰ ساعت (نظری ۲۴ ساعت + عملی ۳۶ ساعت)

واحد یادگیری ۲

توسعه مهارت‌های شنیداری کودک

استاندارد عملکرد

توسعه مهارت‌های شنیداری کودک از طریق توسعه شناخت مراحل شنیدن، گوش دادن فعال و پرورش توانمندی‌های شنیداری کودک براساس منابع علمی و آموزشی معتبر و آیین‌نامه‌های وزارت آموزش و پرورش و سازمان بهزیستی کشور

شایستگی‌های فنی مورد انتظار در این واحد یادگیری:

- ۱ توسعه شناخت مراحل شنیدن
- ۲ پرورش گوش دادن فعال
- ۳ پرورش توانمندی‌های شنیداری کودک

شایستگی‌های غیر فنی مورد انتظار در واحد یادگیری:

- ۱ یادگیری
- ۲ مهارت گوش کردن
- ۳ آموزش و کمک به فراگیری دیگران

هدف توانمندسازی ۲-۱: توسعه شناخت مراحل شنیدن کلمات را توضیح دهد.

تنها کسانی دعوت تو را می‌پذیرند که دارای گوش شنوا باشند.

انعام/۳۶

شنیدن

گفت‌وگو کنید

فعالیت ۱: در گروه‌های کلاسی، در مورد جمله مقابل گفت‌وگو کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

شنیدن از مهارت‌های مهم زبان است و مبنای سخن گفتن و لازمه کسب مهارت در آن است. شنیدن یعنی توجه کسی یا چیزی به منظور شنیدن آنچه آنها می‌گویند. بسیاری از صاحب‌نظران توصیه می‌کنند که رشد مهارت‌های دریافت کلامی (شنیدن) باید قبل از بیان مهارت کلامی یا آموزش سخن گفتن صورت گیرد. شنیدن معمولاً در مرحله اول به نظر امری بدیهی است و در یادگیری زبان مورد غفلت قرار می‌گیرد، درحالی که شنیدن، مهارتی پایه و اساسی است و می‌توان آن را بهبود بخشید.

ضرورت و اهمیت شنیدن

چهار مهارت اصلی ارتباطات کلامی شامل شنیدن، صحبت کردن، خواندن و نوشتن است. نسبت هر کدام از این مهارت‌ها در ارتباطات کلامی به‌طور تقریبی شامل شنیدن ۴۵٪، صحبت کردن ۳۰٪، خواندن ۱۶٪، نوشتن ۹٪ است. این درحالی است که این نسبت در آموزش مدرسه برعکس می‌شود. به‌عبارت دیگر ما بیشترین زمان را برای آموزش نوشتن، سپس خواندن و بعد صحبت کردن اختصاص می‌دهیم و کمترین زمان را به شنیدن می‌پردازیم. درحالی که مهم و ضروری است که یک شنونده فعال باشیم که این درست نقطه مقابل یک دریافت کننده صرف است. (نمودار ۱)

نمودار ۱- مهارت اصلی ارتباطات کلامی

وقتی که فعالانه گوش می‌دهیم باید به محتوای گفتار گوینده «زیر و بم صدا»، «لحن، آهنگ آن» و «زبان بدن» شخص توجه کنیم.

نسبت این موارد شامل لغات شنیده شده ۷٪، آهنگ صدا ۳۸٪ و زبان بدن ۵۵٪ است. (شکل ۱)

لغات شنیداری ۷٪
آهنگ و لحن بیان ۳۸٪
زبان بدن ۵۵٪

شکل ۱- گوش دادن فعال

فعالیت ۲: یکی از هنرجویان متنی را برای شما می‌خواند، به لغات شنیداری، آهنگ، لحن بیان و زبان بدن او توجه کنید. در گروه‌های کلاسی نسبت این موارد را مشخص کنید. نتایج را با هم مقایسه نمایید و در مورد آن گفت‌وگو کنید.

گفت‌وگو کنید

هدف توانمندسازی ۲-۲: فهرست واری از مراحل رشد شنوایی تهیه کند.

مراحل رشد شنوایی

مراحل رشد شنوایی به شرح زیر است:

۱ پیش از تولد:

جنین در حدود ۳ ماهگی در بارداری مادر می‌تواند بشنود و شاید یکی از ماندگارترین و زیباترین صدایی که تجربه می‌کند صدای ضربان قلب مادر است که بعدها نیز براساس آن به خواب می‌رود.

شکل ۲- لذت شنیدن

از ماه ششم جنین علاوه بر صدای درون شکم مادر، صداهای اطراف را نیز می‌شنود. به همین منظور به والدین پیشنهاد می‌شود که با فرزندشان صحبت کنند. برای او شعر بخوانند و با صداهای گوناگون آشنایش کنند. تحقیقات نشان داده است که جنین کودکی پس از تولد نسبت به کتاب‌ها، اشعار و موسیقی‌های شنیده شده در دوران جنینی حساسیت نشان خواهد داد.

۲ پس از تولد:

پس از تولد، خواندن را با لایبی‌ها و کتب ساده آهنگ‌دار ادامه دهید. اجازه دهید کودک لذت شنیدن را به مهارت شنیداری تبدیل کند (شکل ۲). مراحل رشد شنیداری به

تفصیل (یک ماهگی تا شصت ماهگی) در کتاب همراه هنرجو آمده است.

نکته

هر زمانی می‌تواند بهترین و دل‌انگیزترین زمان برای شنیدن باشد!

تمرین کنید

فعالیت ۳: با استفاده از جدول رشد شنیداری کودکان در کتاب همراه هنرجو، فهرست واری برای سنجش رشد شنوایی دو کودک ۷ ماهه، ۱۵ ماهه یا دو کودک ۲۴ ماهه و ۳۶ ماهه تهیه کنید. با مشاهده کودکان آن را کامل کنید و گزارش آن را در کلاس ارائه دهید.

هدف توانمندسازی ۲-۳: گوش دادن فعال را توضیح دهد.

انواع گوش دادن

گفت‌وگو کنید

فعالیت ۴: در گروه‌های کلاسی با یکدیگر در مورد موضوعی گفت‌وگو کنید. به آنچه می‌گویید و آنچه می‌شنوید، توجه کنید. چند نوع گوش کردن را تجربه کردید. نظرات خود را با نظرات گروه‌های دیگر مقایسه کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

گوش کردن انواع مختلفی دارد و شامل موارد زیر است:

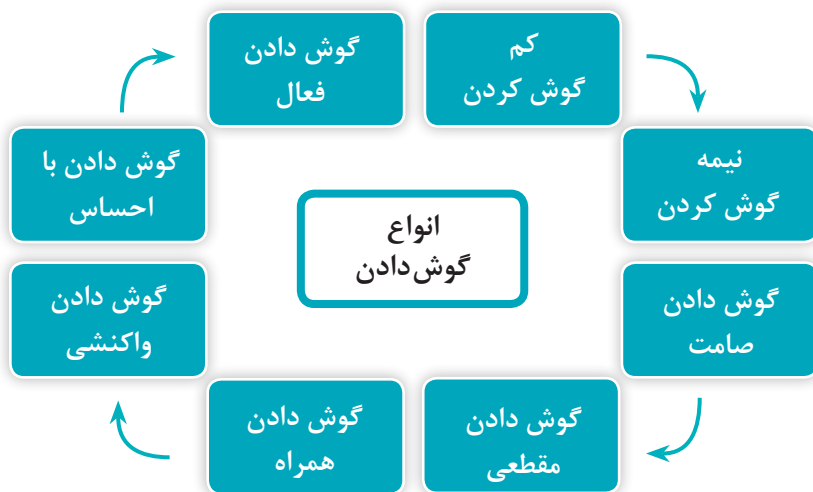
- ۱ کم گوش کردن: به آنچه مورد علاقه‌اش است گوش می‌کند.
- ۲ نیمه گوش کردن: مطالب کلی گوینده را مطابق میل خود می‌گیرد.
- ۳ گوش دادن صامت: بدون هیچ بازتاب و واکنش به گوینده گوش می‌دهد.
- ۴ گوش دادن مقطعی: شنونده هرگاه به مطلبی می‌رسد که با تجارب او هماهنگی دارد گوش می‌دهد.
- ۵ گوش دادن همراه: مطالب را با تجارب خود مربوط می‌کند.
- ۶ گوش دادن واکنشی: شنونده گوش می‌دهد تا در پاره‌ای از موارد پاسخ دهد و یا بپرسد.
- ۷ گوش کردن با احساس: شنونده گوش می‌دهد و واکنش عاطفی از خود نشان می‌دهد.
- ۸ گوش دادن فعال: شنونده گوش می‌کند تا بتواند با گوینده دادوستد اندیشه و افکار داشته باشد. (نمودار ۲)

نکته

هر شنیدنی به معنای گوش کردن نیست و تنها شنیدن است.

۱- توجه به جدول رشد شنوایی در کتاب همراه هنرجو شما را در این زمینه کمک می‌کند.

نمودار ۲- انواع گوش دادن

شنیدن به معنای گوش کردن فعال، طی کردن سه گام در ذهن است:

کودک باید ابتدا از منبع صوت، صداها را بشنود و دریافت کند، سپس با توجه کردن به آنها از میان صداهای مزاحم (گفت‌وگوهای محیطی، سر و صدای تلویزیون و غیره) به صدای اصلی توجه کند، آن را انتخاب کند و معنای آن را با توجه به تجربه‌های خود درک کند.

ویژگی‌های گوش کردن فعال

برای گوش کردن فعال باید ویژگی‌های زیر را در نظر گرفت:

- گوش دهنده خوبی باشید: پیش از حرف زدن سعی کنید که گوش دهید. حرف کسی را قطع نکنید و در بین کلام گوینده، پیشنهاد راه حل ندهید (شکل ۳).
- از زبان بدن خود به طرز صحیح استفاده کنید: آرام بودن و به سخنان گوینده گوش کردن بدون حرکات اضافی و داشتن ارتباط چشمی با او مهم است. در اینجا توجه به حرکات بدن که با نحوه معاشرت هماهنگی دارد، پیشنهاد می‌شود (درست ایستادن، دست به کمر نبودن و غیره). با ارائه حرکات بدنی متناسب مثل تکان دادن سر یا یک لبخند هماهنگ با مطلب، گوینده را تأیید کنید و نشان دهید به سخنان او گوش می‌دهید.

استفاده از انگشت اشاره در صحبت کردن، نشانه خط و نشان کشیدن است. در نتیجه کودک به جای گوش دادن، به نتایج و عواقب بعدی نشنیدنش توجه دارد.

نکته

شکل ۳- گوش دادن مربی به کودک

■ **تمرکز داشته باشید:** ذهنتان به دنبال کلام گوینده باشد، در ذهنتان معنای لغت به لغت را دنبال نکنید. کل پیام را دریافت کنید.

■ **از نکات مهم یادداشت برداری کنید:** یادداشت برداری سریع از شنیده‌ها، نشان دهنده توجه شما و گوش دادن فعال است.

■ **نسبت به سخنان گوینده، اعلام صریح و روشن داشته باشید:** پرسیدن سؤال با تکرار اطلاعات و خلاصه کردن با لغات شخصی نشان می‌دهد که چقدر از سخنان را دریافت کرده‌اید.

فعالیت ۵: رعایت نکردن کدام یک از ویژگی‌های بالا شما را از فهرست یک شنونده فعال دور می‌کند. در مورد دلایل آن با دوستان خود گفت‌وگو کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

گفت‌وگو کنید

موانع شنیدن

موانعی وجود دارد که می‌تواند شنیدن را مختل کند. این موانع به دو دسته فردی و محیطی تقسیم می‌شوند:

الف) موانع فردی شنونده

1 **داشتن مشکلات جسمی:** یک شنونده خوب باید از نظر جسمانی، مشکلی مانند بیماری، خستگی، خواب‌آلودگی و یا گرسنگی شدید نداشته باشد، زیرا هر یک از این موارد، مانع تمرکز حواس می‌شود و نمی‌گذارد به مطلب خوب گوش دهد؛ در نتیجه، دریافت‌ها ضعیف می‌شود و یا اصولاً معنایی از جمله شنیده شده درک نمی‌کند. طبیعی است کودکانی که دارای نقص شنوایی در تشخیص صداها هستند، در مهارت گوش دادن بیش از بقیه مشکل دارند (شکل ۴).

شکل ۴- خواب‌آلودگی

۲ وجود نشانه‌های امراض گوش: مشکلاتی مانند گوش درد، تنفس با دهان، تلفظ غلط، سرگیجه و سردرد می‌تواند نشانه‌هایی از امراض گوش باشد که باید مداوا شود.

۳ کافی نبودن خزانه لغات: چهره و حالت کودکان در هنگام گوش دادن متفاوت است، زیرا برخی خزانه لغات محدودی دارند. برخی به اندازه کافی تجربه دارند و لغات زیادی بلد هستند و می‌توانند پاسخ بدهند. بنابراین اگر کودکی نام روباه را می‌داند دلیلی بر آشنایی با خصوصیات روباه نیست. او نمی‌داند که روباه مکار است و عاشق شکار مرغ است. بنابراین «عاشق شکار مرغ» هیجان داستان‌های روباه، مرغ و سگ را درک نخواهد کرد. پس باید به خزانه لغات و تجارب آنها توجه شود.

۴ دریافت نادرست: سرعت فکر بسیار سریع‌تر از سرعت کلامی است. به همین دلیل، اغلب کودکان به افکارشان اجازه می‌دهند که حواسشان از شنیدن پرت شود. زمانی که با کودکان کار می‌کنیم باید بستر ذهنی کودک را برای آنچه می‌خواهیم بگوییم آماده سازیم. این مسئله در مورد بزرگسالان نیز صادق است. برای مثال شما به‌عنوان شنونده باید بدانید که گوینده می‌خواهد در زمینه پزشکی یا روان‌شناسی و غیره صحبت کند.

۵ توجه نکردن: عقاید و نظریات کودکان باعث می‌شود که به گوینده‌های خاصی توجه کنند. چنانچه با او و افکارش تضاد داشته باشد، به او گوش نمی‌دهد. پس گذشته سخنگو، لهجه، ظاهر و آداب معاشرت او مانع از گوش کردن به او خواهد شد.

۶ درک ناکافی: آنچه کودک می‌شنود یا می‌فهمد، بستگی بسیاری به تجارب گذشته او دارد. زیرا توقعات ما از شنیده‌ها براساس آن نیست که گوینده چه می‌گوید، بلکه براساس خواسته‌های ما و آن چیزی است که ذهن ما می‌خواهد بشنود.

(ب) موانع محیطی شنونده

۱ صدای محیطی زیاد: صداهایی مانند عبور و مرور ماشین، هواپیما، قطار، تلفن همراه، تلفن و به‌طور کلی آلودگی‌های صوتی هر یک می‌تواند مانع شنیدن و تمرکز کودک هنگام شنیدن شود و حواس پرتی ایجاد می‌کند.

۲ طرز نشستن و یا محل ایستادن: روبه‌روی هم نشستن، با فاصله نشستن و یا پشت به گوینده بودن، نشانگر بی‌توجهی به گفته‌ها است، اما در کنار هم نشستن، نشانگر همدلی است.

فعالیت ۶: با توجه به شکل ۵ به سوالات زیر پاسخ دهید و دلایل را در کلاس ارائه دهید:

- ۱ چه کسانی بیشتر به حرف‌های مربی گوش می‌دهند؟
- ۲ چند نفر دو به دو با هم تعامل کلاسی دارند؟
- ۳ چه کسانی به نظر شما اصلاً به معلم گوش نمی‌دهند.

گفت‌وگو
کنید

شکل ۵- موانع محیطی شنونده

از آنجا که گوش دادن یک فرایند دریافتی است، مربی به ندرت می‌تواند حدس بزند که درون کودک چه می‌گذرد؟ خیره شدن به مربی دلیل بر گوش دادن نیست. حتی گاهی تشویق‌های بی‌جا مثل اینکه «بابک چقدر خوب گوش می‌دهد» می‌تواند وضع کودک را بدتر کند، زیرا او اصلاً توجهی به مربی ندارد.

بیشتر
بیندیشیم

نمودار ۳- پیش داوری ممنوع

آیا افراد باهوش شنونده بهتری هستند؟

به نظر می‌رسد، این خطا بین مردم بسیار رایج است. کاملاً واضح است که افراد باهوش قابلیت‌های بیشتری برای شنیدن دارند، اما این عقیده که افراد باهوش شنونده بهتری هستند، اشتباه است. واقعیت عکس این مطلب را نشان می‌دهد.

چند سال پیش، یک آزمون استاندارد گوش دادن و یک آزمون استاندارد هوش برای دانشجویان در چند کلاس اجرا شد. نتایج دو آزمون برای هر دانشجو مورد مقایسه قرار گرفت. با کمال تعجب مشاهده شد، همبستگی کمی بین نمرات به دست آمده از این دو آزمون وجود دارد. دانشجویان باهوش‌تر در آزمون گوش دادن نمرات پائین‌تری نسبت به آنهایی که بهره‌هوشی کمتری داشتند، کسب کرده بودند. این نتیجه مبین آن است که افراد باهوش‌تر، به‌رغم برخورداری از این موهبت، تا زمانی که میل به گوش کردن نداشته باشند، لزوماً شنونده بهتری نیستند. همچنین هوش بالا می‌تواند متغیر مداخله‌گری در گوش دادن دانشجویان باهوش باشد.

آیا با افزایش سن، گوش دادن فعال‌تر می‌شود؟

استعداد یا توانایی گوش دادن و دستیابی به معنای مناسب پیام، با بالا رفتن سن و کسب تجربه بهتر می‌شود. البته هر چند در این سنین توانایی گوش دادن افزایش می‌یابد، ولی عملکرد گوش معمولاً کاهش می‌یابد. تحقیقاتی که در مورد ارتباط سن با رفتار شنیداری انجام شده است نشان می‌دهد نوجوانان و حتی جوانان در سنین اولیه جوانی، شنونده بهتری هستند. والدین اغلب از این یافته‌ها تعجب نمی‌کنند و تصور می‌کنند وقتی افراد به سن بالاتر می‌رسند، قوای شنیداری آنها بهتر می‌شود. اما متأسفانه این‌طور نیست. بزرگسالان مشکلات و موضوعات را بیشتر درک می‌کنند، ولی وقتی دریافت پیام به نسبت سن و سطح سواد در نظر گرفته می‌شود، نتایج آن کاهش در گوش دادن فعال را نشان می‌دهد. معمولاً قوای گوش دادن افراد با افزایش سن تحلیل می‌رود.

فعالیت ۷: در گروه‌های کلاسی با جست‌وجو در منابع علمی بروشوری با عنوان «راهکارهایی برای مقابله با موانع فردی و محیطی شنیدن» کودکان تهیه کنید و در کلاس ارائه دهید.

هدف توانمندسازی ۴-۲: فعالیت‌های آموزشی را برای پرورش گوش دادن فعال طراحی و اجرا کند.

سبک‌های شنیدن

با توجه به تفاوت‌های فردی، نحوه گوش دادن فعال نیز متفاوت است. شنیدن کودکان دارای سه سبک است که در نمودار ۴ نشان داده شده است:

نمودار ۴- سبک‌های شنیداری

۱ سبک چرایی: کودکان جست‌وجوگر، همیشه به دنبال یافتن چرایی‌های منطقی یا علت و معلولی در محیط اطراف و روند عادی زندگی مانند «چرا یخ لیز می‌خورد؟» و «چرا صابون کف می‌کند؟» هستند. سبک این دسته از کودکان در شنیدن، چرایی است؛ زیرا برای هر اتفاقی به دنبال چرا هستند.

۲ سبک نتیجه‌ای: کودکان این گروه کم حوصله و بی‌طاقت هستند، با شتاب با مسائل برخورد می‌کنند، به دنبال یافتن سریع نتایج هستند، معمولاً پاسخ‌های بسته و کوتاه «بله و خیر» را دنبال می‌کنند و همین پاسخ برای آنها کافی است. مانند پاسخ به سؤال «دانه شن در آب حل می‌شود؟» یا «پرتقال ترش است؟» در این حالت کودکان تنها به دنبال نتیجه نهایی هستند.

۳ سبک فرایندی: پی بردن به جزئیات برای کودکان این گروه از اهمیت خاصی برخوردار است. برای مثال «پختن غذا روی گاز و چراغ نفتی چه تفاوت‌هایی دارند؟» در پاسخ به این سؤال کودکان جزئی‌نگر به دو منبع یعنی گاز و چراغ توجه می‌کنند و سپس با مقایسه آنها، نتیجه را بیان می‌کنند. بنابراین برخورد کودکان در شنیدن این نوع سؤال، شنیدن فرایندی است (شکل ۶).

شکل ۶- سبک‌های شنیدن

فعالیت ۸: در گروه‌های کلاسی با توجه به شکل ۶، به سؤالات پاسخ دهید و نتیجه را با سایر گروه‌ها مقایسه کنید.

الف) سبک شنیدن هر فرد را مشخص کنید و دلایل خود را بیان کنید.
ب) شما دارای کدام سبک شنیدن هستید؟ در مورد ویژگی‌های سبک شنیدن خود با هم گروه‌هایتان گفت‌وگو کنید.

گفت‌وگو
کنید

هدف توانمندسازی ۵-۲: پرورش توانمندی‌های شنیداری کودک را توضیح دهد.

پرورش توانمندی‌های شنیداری کودک

فعالیت ۹: آخرین جمله‌ای که قبل از ورود به کلاس شنیده‌اید، چه بود؟ آن را بنویسید و جمله خود را با سایر همکلاسی‌ها مقایسه کنید.

گفت و گو کنید

همان‌گونه که در مباحث قبلی اشاره شد، هر شنیدنی به معنای گوش کردن نیست. هر چند کودک با توانایی‌های شنیدن متولد می‌شود اما گوش کردن یک فرایند اکتسابی است. از این رو برای تقویت و کسب این توانایی و رسیدن به توانمندی‌های شنیداری لازم است به موارد زیر توجه نمود (نمودار ۵):

نمودار ۵- توانمندی‌های شنیداری کودک

۱- تمرکز، توجه و زیر و بمی صداها

الف) تمرکز

تعریف تمرکز: تمرکز یعنی آگاهی از اتفاقاتی که در درون و اطراف در لحظه کنونی رخ می‌دهد.^۱ مثلاً ریسمانی را در نظر بگیرید که مانند دانه‌های تسبیح پر از مهره است. اتفاقات رخ داده در طول روز همان دانه‌ها هستند و تمرکز حواس، ریسمان و نخ‌ است که این دانه‌ها را کنار هم نگاه داشته است. استحکام ریسمان، نتیجه تمرکز است که به واسطه کسب مهارت‌ها به دست آمده است.

ضرورت و اهمیت تمرکز: تمرکز داشتن و حضور ذهن، چاره مؤثر برای رفع همه مشکلات دنیا نیست، اما همیشه راهکارهایی مقابل ما، برای برخورد با واقعیت قرار می‌دهد. برای مثال در یک مرکز پیش از دبستان شما مشغول خواندن کتاب برای کودکان هستید، صدای زنگ تلفن و یا جاروبرقی در فضای مهد کودک، مانع ادامه کار شما و تمرکز کودکان می‌شود. برای ایجاد تمرکز در کودکان لازم است ابتدا صداها را قطع کرد. از آنجا که نمی‌توانید همیشه افراد و فضا را مطابق میل خود تغییر دهید، باید عادات و شیوه‌های برخورد درست را به کار بست. تمرکز عادت مفیدی است که همواره به دنبال خود آگاهی حاصل می‌شود. پس وجود تمرکز حواس نه تنها در کودکان، بلکه در مربیان نیز اثر دارد و باعث افزایش کارایی خواهد شد.

۱- اسکولبرلین دیورا ۲۰۱۳

همه در فکر تغییر دنیا هستند اما هیچ‌کس در اندیشه تحول خویش نیست^۱.

برای تمرکز باید :

- ۱ عوامل مزاحم که مستلزم برقراری نظم و زمان‌بندی است، رفع گردد.
- ۲ توجه خاص به موضوع صورت گیرد؛ یعنی باید نقطه مورد نظر روشن شود.

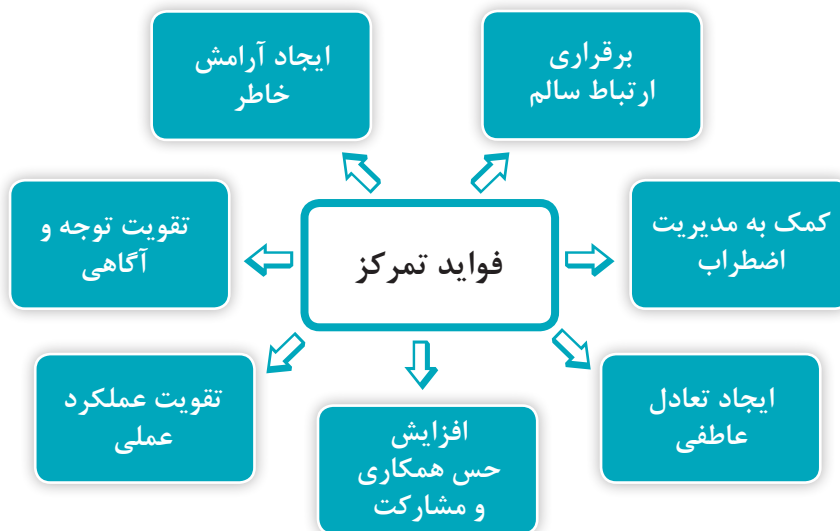
فعالیت ۱۰: فرض کنید که در جمع دوستان خود می‌خواهید سخنرانی کنید. چه عواملی می‌تواند تمرکز شما را به هم بزند؟ در گروه‌های کلاسی در این مورد با هم گفت‌وگو کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

گفت‌وگو کنید

فواید تمرکز

تمرکز باعث دلنشین‌تر شدن فضای آموزشی و بهره‌وری بیشتر کودکان می‌گردد. فواید تمرکز داشتن کودکان در نمودار ۶ نمایش داده شده است.

نمودار ۶- فواید تمرکز

مهارت‌های مؤثر برای تمرکز

با توجه به فواید تمرکز در کلاس، برای ایجاد آن در مربیان و کودکان، راهکارهای زیر پیشنهاد می‌شود:

الف) مربیان

- داشتن علامت از پیش تعیین شده: یک زنگ یا زنگوله مخصوص یا پخش یک سرود و نواختن یک ساز می‌تواند نشانگر آغاز و یا شروع کلاس باشد.

۱- لئوتولستوی ۱۹۱۰-۱۸۲۴

- **ابتکار در حضور و غیاب:** به جای نام بردن کودکان کلاس و پاسخ‌های همیشگی آنها (حاضر) می‌توانید از دست زدن یا ایستادن و یا تولید صدای خاص یا حتی اسامی دیگر استفاده کنید.
- **طرح چیستان و معما در فعالیت‌های گوناگون:** با طرح چیستان و معماهای ساده، با توجه به سن و علاقه‌مندی کودکان، از آنها بخواهید به صورت گروهی آن را حل کنند.
- **استفاده از اشعار آهنگین:** صبح‌ها را با یک قطعه شعر مورد علاقه کودکان شروع کنید.
- **استفاده از بازی‌ها:** جورچین‌های یک بعدی و سه بعدی لوتو و دومینوهای اشکال، رنگ و اشیاء، با توجه به سن کودک و گاه با نشان دادن تصاویر کامل قبل از کار و یا بدون تصویر در اختیار کودکان قرار داده شود.
- **تمرین سکوت:** درس مشاهده رفتار و حرکات کودکان که نیاز به حل و فصل و گره‌گشایی و تصمیم‌گیری دارد. با یک دقیقه سکوت و کشیدن یک نفس عمیق به کودکان فرصت یافتن راه حل مناسب داده شود.
- **رضایت از خود:** استفاده از عباراتی که منعکس‌کننده رضایت خاطر و مهربانی است، برای ایجاد تمرکز در کودکان مؤثر است. مانند «من شاد هستم»، «روز خوبی را داشته‌ام» و «شما به من آرامش می‌دهید».

ب) کودکان

از کودکان بخواهید:

- ۱ هر روز صبح به شما بگویند اولین صدایی که شنیده‌اند، چه بود. با جمع‌بندی نظرات کودکان گامی بیشتر به سمت شناخت دنیای کودکان برداشته‌اید.
- ۲ نفس عمیق بکشند و به پر و خالی شدن شش‌های خود توجه کنند.
- ۳ سه بار نفس عمیق بکشند، سپس آرام آرام آن را بیرون بدهند.
- ۴ به تصویری که شما آگاهانه به دیوار چسبانده‌اید، مانند منظره دریا یا جنگل و غیره، چند لحظه نگاه کنند.
- ۵ روی بدنشان تمرکز کنند و با اعلام شما، دست‌ها را باز و بسته و پاها را خم و راست کنند و حرکات را اجرا نمایند.

- ۶ به آنچه در محیط اطرافشان می‌بینند و می‌شنوند توجه کنند (شکل ۷).

شکل ۷- تمرکز در کودکان

توجه به صدا

فعالیت ۱۱: در گروه‌های کلاسی، یک دقیقه سکوت کنید و به صداهای اطراف با تمرکز گوش کنید و موارد زیر را انجام دهید:

- فهرستی از صداهایی را که می‌شنوید، تهیه کنید.
- نتیجه را با دوستانتان مقایسه کنید و در کلاس ارائه دهید.

فهرست
تهیه کنید

پس از تمرکز و حتی در سکوت بهتر می‌توانیم صداهای محیط را بشنویم. در زندگی عادی توجه به صداها نیاز به تمرین و کسب مهارت دارد و چه بسا می‌تواند ما را از بسیاری خطرات ناشی از بی‌توجهی به صداها برهاند؛ برای مثال، به صدای بوق ماشین و یا سقوط یک شیء. بنابراین برای پرورش توجه به صدا باید:

۱ کودکان را تشویق کنید که با رعایت سکوت به صدای محیط توجه کنند و سپس منبع صدا را مشخص کنند. حتی می‌توانید با طرح سؤالات یا تمرین‌هایی توجه او را به صداهای گوناگون جلب کنید.

۲ با بستن چشم‌های کودک و ایجاد صدا مانند بستن در، مجاله کردن کاغذ، به زمین انداختن اشیای درون جعبه، انداختن اشیا و تکان دادن آنها و غیره، در مورد صداهای تولید شده و منبع آن صحبت کنید.

۳ از کودکان بخواهید صداهایی که در طبیعت می‌شنوند، تکرار کنند؛ مانند صدای باد، باران، طوفان، خش‌خش برگ و صداهای محیطی مانند تیک‌تاک ساعت، بوق ماشین، صدای قطار، آژیر، تکرار صدای حیوانات مانند گاو، گربه، سگ، مرغ، خروس و غیره. این صداها می‌تواند قبلاً ضبط شود و در کلاس استفاده شود.

۴ از کودکان بخواهید با ابزارهای ساده‌ای که در زندگی روزانه خود با آنها سر و کار دارند، صداهای مختلف را تولید کنند:

انداختن یک تکه سنگ به درون آب برای تولید صدای سقوط شیء در آب (شکل ۸).

شکل ۸- انداختن سنگ درون آب

کوبیدن دو قطعه مکعب چوبی با سطح بزرگ برای تولید صدای گام‌های انسان (شکل ۹).

شکل ۹- کوبیدن دو قطعه چوب به هم

شکل ۱۰- کوبیدن با فاصله دوتکه چوب

■ **کوبیدن با فاصله دوتکه چوب** با سطح کم برای تولید صدای بالا رفتن از پله‌ها (شکل ۱۰).

شکل ۱۱- کوبیدن در یک جعبه چوبی

■ **کوبیدن در یک جعبه چوبی** برای تولید صدای باز و بسته شدن در (شکل ۱۱).

شکل ۱۲- مچاله کردن ظرف

■ **مچاله کردن ظرف** یک بار مصرف آلومینیومی برای تولید خرد شدن برگ‌ها و شاخه‌ها (شکل ۱۲).

شکل ۱۳- حرکت دادن

■ **حرکت دادن تعدادی مهره در یک کاسه** برای تولید صدای طوفان (شکل ۱۳).

شکل ۱۴- کشیدن دست بر بادکنک

■ **کشیدن دستان خیس بر بادکنک** باد شده برای تولید صدای باز شدن دروازه (شکل ۱۴).

شکل ۱۵- ضربه زدن به ظرف آلومینیومی

■ **ضربه زدن** به ظرف آلومینیومی یک‌بار مصرف برای تولید شکستن شاخه درخت (شکل ۱۵).

تمرین کنید

فعالیت ۱۲: هر کدام از روش‌های بالا را انجام دهید و گزارشی از آن را در کلاس ارائه کنید.

زیر و بمی صدا

همه اصطلاح صدای کلفت و نازک را شنیده‌ایم و حتی با آن برخورد کرده‌ایم. طول موج در واقع همین خاصیت صداها است. در موسیقی از اصطلاحات دیگری مانند بم و بالا یا زیر و پایین، استفاده می‌شود.

شکل ۱۶- تجربه موسیقایی کودک

ضرورت و اهمیت شناخت زیر و بمی صدا: معمولاً ما در ارتباطات کلامی، از زیر و بمی صدا استفاده می‌کنیم بدون اینکه آن را چنین بنامیم؛ مثلاً برای صدا کردن کودک یا دوست با توجه به فاصله مکانی از صدای بلند استفاده می‌کنیم و یا در پاسخ هیجانی به دوستی که بعد از مدت‌ها او را دیده‌ایم، صدایمان تغییر می‌کند. همچنین در خواندن لالایی برای کودک از صدای «زیر» استفاده می‌شود و یا در نقل داستان با توجه به شخصیت مورد نظر، صدا «بم یا نازک» می‌شود. از این رو این مسئله باید به کودکان آموخته شود:

■ زیرا اولین تجارب موسیقایی کودک زمانی است که همراه با آواز یا ترانه‌ای، حرکتی انجام می‌دهد؛ مثلاً دست می‌زند، پا می‌کوبد و یا می‌پرد (شکل ۱۶).

■ حرکات آهنگ‌دار کودک برای او طبیعی است و در صورت تکرار علاوه بر یادگیری، اعتماد بنفس او را بالا می‌برد و موجب کاهش فشارهای روانی مانند خشم، خجالت، ترس و غیره می‌شود.

روش‌های تشخیص کیفیت صداها و پرورش آن: هنگامی که آموزش کودکان با بازی و سرگرمی همراه می‌شود، آنها با حوصله و تمرکز بیشتری به آن می‌پردازند، کمتر خسته می‌شوند و از آن لذت می‌برند. به همین خاطر، مربیان کودک می‌کوشند تا مفاهیم آموزشی کودکان را با سرگرمی و بازی توأم کنند و انگیزه و تمرکز آنها را برای یادگیری ترغیب نمایند.

- با چند پیشنهاد زیر می‌توانید تشخیص کیفیت صداها را در کودکان پرورش دهید:
- بگویند کدام حیوان صدای زیر و کدام یک صدای بم دارد.
- با استفاده از قوطی و سنگ‌ریزه‌های مختلف، صداهای زیر و بم به‌وجود آورند.
- اشعار یک ترانه را با نُت‌های مختلف (زیر و بم) بخوانند.
- وسایل گوناگونی مانند نوارهای آلومینیومی، زنگوله، لیوان، ماهیتابه و ... را با نخ از چهار پایه‌ای آویزان کنید و از کودکان بخواهید آنها را با ابزاری به صدا درآورند و تفاوت صداها را توضیح دهند.

برای تقویت درک موسیقی و دقت شنوایی کودکان، از فعالیت‌ها و بازی‌های موزیکال استفاده فراوانی می‌شود. در واقع این بازی‌های فکری، ذهن کودک را برای درک عمیق و زیر بنایی موسیقی پرورش می‌دهد و تشخیص و قضاوت او را نسبت به چگونگی اصوات، دقیق می‌سازد.

تمرین‌هایی برای پرورش تشخیص کیفیت صداها در کودکان

تمرین‌های زیر برحسب سن و مرحله آموزشی که کودک در آن قرار دارد، قابل استفاده است و مربی می‌تواند نمونه‌های زیادی از آنها را بسازد:

شکل ۱۷- تقویت درک موسیقی

- با دستمالی چشم‌های یکی از بچه‌ها را ببندید. از کودک دیگری بخواهید که به همراه ساز کوبه‌ای^۱ پیشاپیش او حرکت کند تا کودک مورد نظر صدایی را که می‌شنود تعقیب کند (شکل ۱۷).
- این تمرین به شکل دیگری هم انجام می‌شود: کودک ساز به دست، آهسته به گوشه‌ای از کلاس می‌رود و از آنجا ساز را به صدا در می‌آورد. کودک چشم بسته باید با شنیدن صدا جای او را پیدا کند. در صورت موفقیت، کودک نوازنده می‌تواند جای خود را تغییر دهد و پس از سه بار موفقیت، بازی عوض می‌شود و نوبت به دیگری می‌رسد.

- از کودکان بخواهید با فاصله کمی کنار هم بنشینند و چشمان خود را ببندند و یا سر خود را

روی میز بگذارند. آنگاه یکی از کودکان آهسته از بالای سر آنها حرکت کند و به‌طور دلخواه بالای سر یکی از آنان ساز کوبه‌ای (مانند جغجغه) را به صدا درآورد، سپس آن کودک بلند شود و بگوید «من» و مجدداً سر خود را روی میز بگذارد. کودکان می‌توانند به جای نواختن ساز، دست خود را آهسته برهم بزنند.

- از کودکان بخواهید در سکوت و بی حرکت بایستند و به محض شنیدن صدای ساز، هر حرکتی را که دوست دارند، انجام دهند. با قطع صدا به حالت سکوت و سکون کامل بازگردند و مجدداً با شنیدن صدا، حرکت دلخواه خود را انجام دهند.

۱- منظور کوبیدن دو شیء به هم است، مثلاً دو قطعه چوب یا یک قوطی خالی و یک ممداد و ...

- از کودکان بخواهید با چشم بسته بدون آنکه مسیر راه رفتن و قدم زدن مربی را ببینند و تنها با توجه به صدای پای او، مسیر حرکت را حدس بزنند.
- کودکان به نوبت اشیا را بی صدا از روی میز بردارند و روی میز بگذارند؛ به طوری که صدای حرکت دست و پا و یا بلند کردن شیء و جابه‌جایی آنها به گوش کسی نرسد.

تمرین کنید

فعالیت ۱۳: تمرینات پرورش تشخیص کیفیت صداها را با دوستان خود اجرا کنید و گزارش آن را در کلاس ارائه دهید.

۲- شعر خوانی

معمولاً اولین تجربه موسیقایی کودک، خواندن ترانه یا شعر با حرکات است. اگر کودکان کلام آهنگینی را مرتب بشنوند، یاد می‌گیرند که همراه آن بخوانند و بر این اساس، اول آخرین کلمه یک بیت را می‌گویند.

گردن کجه گلابی   مالِ کرچِ گلابی

در اینجا اولین حرف آخرین کلمه، «گ» است که تکرار می‌کنند. رفته‌رفته، با اعتماد بنفس می‌توانند کلمات بهتر و بیشتری را بگویند به همین ترتیب کلمات آهنگین تند آنها را بیشتر جلب می‌کند، بخصوص اگر با حرکات و موسیقی توأم باشند.

جوجه جوجه طلایی   نوکت زرد و حنایی
تخم خود را شکستی   چگونه بیرون جستی
گفتا، جایم تنگ بود   دیوارش از سنگ بود
نه پنجره نه در داشت   نه کس زمن خبر داشت
تخم خود را شکستم   یکباره بیرون جستم^۱.

شعر از جمله مواردی است که علاوه بر افزایش مجموعه لغات، حساسیت به گوش دادن را نیز گسترش می‌دهد. سعی کنید اشعاری را پیدا کنید که در آن افعال زیادی برای نمایش وجود داشته باشد.

تمرین کنید

فعالیت ۱۴: در گروه‌های کلاسی، مجموعه‌ای از اشعار کودکان را تهیه کنید و در کلاس ارائه دهید.

ضرورت و اهمیت استفاده از شعر و سرود

- گوش کردن کودکان به شعر، به دلایل زیر مهم و ضروری است:
- گوش کردن به شعر، برای کودکان لذت بخش و مطبوع است.
- زیبایی کلام در شعر باعث افزایش حساسیت کودکان نسبت به هرآنچه در محتوای شعر وجود دارد (مردم، اشیا، گیاهان و جانوران) می‌شود.
- کودکان با گوش دادن به اشعار می‌آموزند که نیاز به مهربانی و زیبایی دوستی، نیاز مشترک انسان‌هاست

- و آنها می‌توانند از طریق شعر با این نیازها آشنا شوند و پیوند عاطفی برقرار کنند.
- شعرها خزانه لغات کودکان را افزایش می‌دهند و سطح خواندن را بالا می‌برند.
- با آموزش شعر و سرود می‌توان مفاهیم علمی را به کودکان آموزش داد.

چگونه برای کودکان شعر انتخاب کنیم؟

- 1 مضمین شعر کودکان باید به گونه‌ای باشد که همه کودکان جامعه، اگر هم نسبت به آنها تجربه فردی ندارد، لاقلاً با آنها آشنا باشند و از زندگی روزمره آنها الهام گرفته باشد. این مضامین باید با ویژگی‌های سنی کودک و علایق وی نیز مرتبط باشد؛ درخشندگی خورشید، شگفتی یک روز برفی، پرواز پرندگان، الاکلنگی که سوار می‌شود و غیره. از جمله مفاهیم مورد علاقه آنهاست.
- 2 معمولاً اشعار ویژه کودکان نباید زیاد طولانی باشند، مگر در مورد قصه‌های منظوم. زیرا کودک خیلی زود از یکنواختی خسته می‌شود و نمی‌تواند مدت طولانی تمرکز داشته باشد.
- 3 استفاده از استعارات و تشبیهات زیاد در شعر کودکان مجاز نیست، زیرا کودک معنای شعر را درک نمی‌کند و در بمباران تصاویر و لغاتی قرار می‌گیرد که برایش مانوس نیست؛ در نتیجه هرگز از شعر لذت نمی‌برد و سعی می‌کند که آهنگ شعر را به خاطر بسپارد.
- 4 مریبان باید با مطالعه شعرهای مختلف، اشعار مناسب را برای کودکان انتخاب و فهرست نمایند تا در زمان مقتضی از آنها استفاده کنند.

چگونه کودکان را به شعر خواندن ترغیب کنیم:

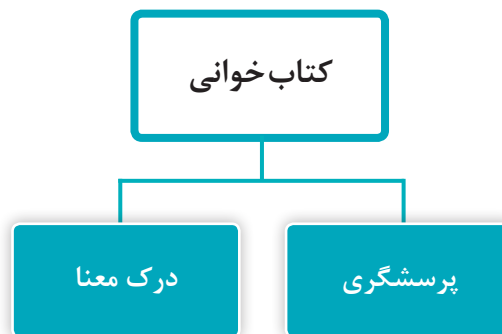
- برای آموزش شعر به کودکان هرگز نباید آنها را به اجبار وادار به خواندن شعر کرد. خواندن یک بیت شعر از روی علاقه و رغبت چه بسا با ارزش‌تر از حفظ کردن یک شعر کامل است.
- خودتان آن شعر را دوست داشته باشید، در غیر این صورت نمی‌توانید آن گونه که باید، احساس را چاشنی شعرخوانی کنید.
- اشعار را قبل از اجرا چندین بار (با صدای بلند) برای خودتان بخوانید تا کاملاً آن را حس کنید و وزنش را یاد بگیرید.
- چنانچه گمان می‌کنید لغاتی در شعر برای کودک قابل درک نیست، قبل از شعرخوانی آن را معنا کنید.
- قبل از شعرخوانی، برای کودکان توضیح دهید که می‌خواهید شعر جدیدی را با این نام و با این موضوع برایشان بخوانید.
- در شعر خواندن لغات را واضح بیان کنید و از مکث‌های به موقع استفاده کنید.
- پس از خواندن شعر، چند لحظه سکوت کنید و سپس دوباره شعر را بخوانید.
- از کودکان بپرسید که آیا دوست دارند با شما شعر را تکرار کنند؟ در صورت تمایل آنها، شعر را با آنها بخوانید. طبیعی است که بعضی از آنها تنها بعضی لغات را تکرار می‌کنند و بتدریج شعر کامل می‌شود.
- هرگز شعرها را بخش بخش نکنید چون مفهوم شعر ناقص می‌شود.
- گاهی از دست زدن و یا زدن دو قطعه چوب به هم، برای همراهی شعر استفاده کنید.
- هرگز از کودکان نخواهید که با صدای بسیار بلند که شبیه جیغ زدن است، شعر بخوانند.
- یک نسخه از اشعار را به کودکان بدهید تا در صورت تمایل، والدینشان برای آنها بخوانند.
- برای آشنایی کودکان با آهنگ، از بازی‌های مناسب مثل بازی با لغات هم قافیه نیز استفاده کنید (شکل ۱۸).

وقتی کودکی شعری را حفظ کرد، احساس لذت و غرور می‌کند و این احساس، پایه و انگیزه یادگیری‌های بعدی او خواهد بود.

شکل ۱۸- شعر خوانی کودکان

۳- کتاب خوانی

نمودار ۷- کتاب خوانی

آخرین مرحله پرورش توانمندی‌های شنیداری، کتاب خوانی است. کتاب خوانی می‌تواند در دو جهت پرسشگری و درک معنا اثر گذار باشد (نمودار ۷) زیرا خواندن کتاب برای تمرین گوش دادن بسیار مفید است. در انتخاب کتاب به سن و علائق کودک باید توجه شود. کتاب علاوه بر ادراک بصری، توجه به جزئیات و رشد مهارت گویایی، قدرت شنوایی و درک مطلب را نیز بالا می‌برد. در انتخاب کتاب تنوع از جمله مواردی است که زمینه را برای گفت‌وگو آماده می‌سازد؛ مانند کتاب تصویری که فرصتی برای گفت‌وگو پیرامون تصاویر

شکل ۱۹- کتابخوانی برای کودک

فراهم می‌سازد یا کتاب‌های آوازی که به سرودها و اشعار کودکان توجه دارد و بالاخره کتاب‌های داستان و غیره^۱ که در فصول آینده مفصلاً در این مورد بحث خواهد شد (شکل ۱۹).

پرسشگری

آنچه که خواندن را می‌تواند تبدیل به گوش کردن فعال نماید، پرسش‌هایی است که در زمینه آن مطلب خواندنی، مطرح می‌شود و در شخص درونی می‌گردد؛ از این رو ابتدا باید به پرسش و نوع آن توجه خاص داشت. این مسئله‌ای است که در تمام مراحل رشد کلامی کاربرد دارد.

فعالیت ۱۵: در گروه‌های کلاسی، در موارد زیر گفت‌وگو کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.
چرا پرنده زرد در دفتر نقاشی با رنگ قرمز نارنجی می‌شود و یا آسمان آبی بارنگ زرد و سبز؟ اگر حیوانات لباس بپوشند چه می‌شود؟ در این زمینه دلایل خودتان را در کلاس ارائه دهید.

گفت‌وگو
کنید

کودکان وقتی صدایی را می‌شنوند، سرشان را به آن سمت می‌چرخانند؛ وقتی بوی بدی را حس می‌کنند، دماغشان را می‌خاراندند؛ وقتی بیسکویتشان در فنجان چای ناپدید می‌شود با تعجب به ما نگاه می‌کنند؛ و وقتی اولین حباب صابون در دست‌هایشان می‌ترکد، بی‌اختیار می‌ترسند. این نشان‌دهنده آن است که کودکان ذاتاً کنجکاو هستند و نسبت به محیط اطرافشان حساس‌تر و کنجکاوتر هستند.
پرسش چیست: سؤال و یا سؤالاتی است که فرد را مجبور به پاسخ می‌کند.
ضرورت و اهمیت پرسشگری: نخستین مکانی که کودک توانایی پرسیدن را می‌آموزد، محیط خانه است. اما همین کودکان وقتی وارد مرکز آموزشی می‌شوند، مکالماتشان با معلم کاهش می‌یابد. در طول مطالعه معلم معمولاً آغازکننده و پاسخ‌دهنده است. کمتر صحبت می‌کنند، کمتر از جمله‌های دشوار استفاده کرده و کمتر می‌پرسند و نهایتاً از زبان کمتر استفاده می‌کنند. دلیل چیست؟ دلیل را می‌توان در نوع پرسش معلم‌ها جست‌وجو کرد. پرسش‌هایی با جواب‌های معلوم، نداشتن شناخت کامل از دانش کودک، ندادن انگیزه و توجه نکردن به دیدگاه و تجزیه و تحلیل پاسخ‌ها، هر یک می‌تواند یکی از موارد کاهش‌دهنده مکالمات کودک باشد. پس طرح پرسش درست گام‌های یادگیری را مشخص و استوار می‌سازد و ضرورت و اهمیت پرسیدن را بیشتر نمایان می‌سازد (شکل ۲۰).

۱- در فصول آینده در مورد انواع کتاب‌های کودکان گفت‌وگو خواهد شد.

شکل ۲۰- پرسشگری در کودک

نکات اساسی در راستای پرسشگری

- ۱ معمولاً از سؤالات ساده توصیفی «چه» و «چگونه» به سؤالات «چرا» و «برای چه» باید حرکت کنید.
- ۲ پرسش‌هایی کمتر اما بهتر از کودکان بپرسید.
- ۳ زمان بیشتری برای پاسخگویی به کودکان بدهید.
«زمان انتظار» کیفیت پاسخگویی را افزایش می‌دهد. منظور از «زمان انتظار» فرصتی است که شما به عنوان مربی در اختیار کودک قرار می‌دهید تا پاسخ بگوید. این زمان در دو حالت به کودک داده می‌شود:
  - بعد از پرسش: در این حالت شما برای تشویق کودکان به گفتن پاسخ متفکرانه باید به او زمان بدهید. مثلاً از کودک می‌پرسیم چرا مار نمی‌تواند لباس بپوشد؟
  - بعد از پاسخ: در این حالت، شما نمونه‌ای از پاسخ متفکرانه را به عنوان الگو معرفی می‌کنید. پس سؤال را گسترده‌تر می‌کنید و اجازه می‌دهید کودکان دیگر به سؤال شما فکر کنند و پاسخ مناسب را ارائه دهند. بعد از سؤال اول از کودکان بپرسید چرا جوجه تیغی و بز نمی‌توانند لباس بپوشند؟
  - ۴ از داورهای عجولانه و قضاوت‌های سریع بپرهیزید. باید توجه داشته باشید دسته‌ای از کودکان سریع و با کمی فکر جواب می‌دهند (شتاب‌زده‌ها)؛ در صورتی که گروهی از آنها باید فکر کنند تا پاسخ دهند (کودکان متفکر).
- نکته مهم قضاوت سریع شماسست، چرا که چه بسا تشخیص این دو گروه بسیار سخت است و شاید گروه دوم به دلیل ترس از پاسخ غلط و گروه اول به دلیل ندانستن زمان پاسخگویی را طولانی کنند. چرایی را شما به عنوان مربی باید به مرور بتوانید تشخیص دهید.
- ۵ کودکان را به پرسیدن بهتر و بیشتر تشویق کنید. تشویق باعث ترغیب آنها به ادامه پرسش و تفکر می‌شود.
- ۶ در پرسش و پاسخ هرگز تقویت‌های غیر کلامی کودکان را فراموش نکنید. یک لبخند، تماس چشمی، تأیید با تکان دادن سر و غیره می‌تواند باعث تقویت روحیه پرسشگری و پاسخ‌دهی در آنها شود.

فعالیت ۱۶: با مراجعه به واژه‌نامه فارسی - انگلیسی در کتاب همراه هنرجو، مشتقات لغت question را به همراه معانی آن از فرهنگ نامه انگلیسی - فارسی پیدا کرده و در کلاس ارائه دهید.

جست‌وجو کنید

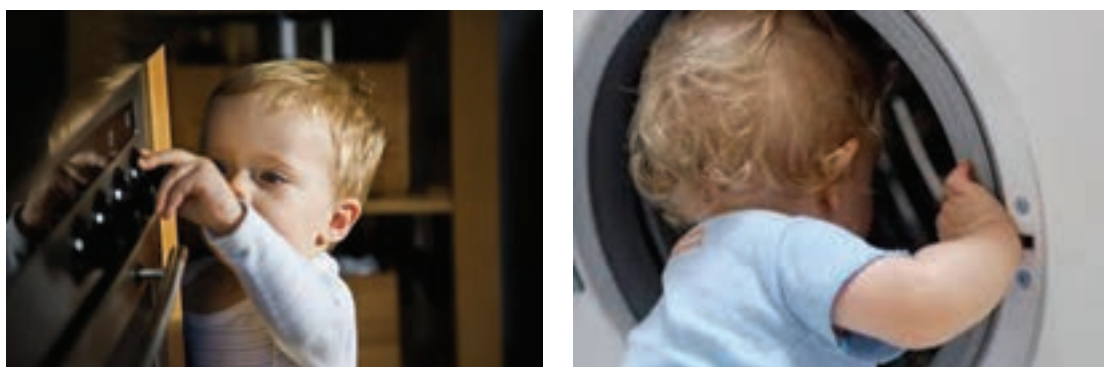

هدف توانمندسازی ۶-۲: فعالیت‌هایی برای پرورش توانمندی‌های شنیداری کودک طراحی و اجرا کند.

روش‌های پرسشگری

«پرسیدن سکویی است برای یادگیری جدید»؛ بنابراین با دادن فرصت‌های مناسب به کودکان و پرسش‌های درست، می‌توان آنها را در مسیر مناسب قرار داد، چرا که آنها ذاتاً کنجکاو و دوست دارند از همه چیز سر درآورند (شکل ۲۱).

شکل ۲۱- کودکان کنجکاو

از آنجا که کودک دنیا را از طریق حواس کشف می‌کند، در ابتدا باید گیرنده‌های حسی آنها تقویت شود. در عین حال انگیزه آنها برای جست‌وجو، مقایسه، خاموش کردن، کشف کردن و غیره از طریق اجرای فعالیت‌ها، کسب تجربه و اعلام نظر و تصمیم‌گیری ادامه یابد و به تفکر او شکل با ثبات‌تر و کامل‌تری بدهد تا او نتیجه جست‌وجوهایش را در دنیای پیرامونش تعمیم دهد (نمودار ۸).

نمودار ۸- روش‌های پرسشگری

۱- استفاده از حواس

حداقل در هر مرحله باید پنج سؤال داشته باشید و کودک به سه مورد از آنها باید جواب دهد. این سؤال‌ها برای برانگیختن حواس او، یعنی حس لامسه، بویایی، چشایی، شنوایی و بینایی، بسیار مهم هستند (شکل ۲۲).

شکل ۲۲- برانگیختن حواس

- در مورد بعضی یا تمامی فعالیت‌های فکری که استفاده شده است کودک موارد زیر را می‌تواند انجام دهد :
- **مقایسه کردن:** توضیح و ارزیابی برای هر چیزی، تا ببیند از لحاظ بو، مزه، شنیده شدن، دیده شدن و لمس شدن آنها، چقدر تفاوت دارند یا به هم شبیه هستند.
  - **مثال:** کدام پارچه در نظرش نرم‌ترین است؟
  - **فاش کردن:** مواد را از نزدیک بررسی کند.
  - **مثال:** اکلیل زیر ذره بین به نظرش چطور می‌آید؟
  - **کشف کردن:** تجربه کردن و دریافتن این که شیء مورد نظر قابل غلتاندن یا خم کردن و پاره شدن و حالت ارتجاعی داشتن و کش آمدن یا ساختن صدا است.
  - **مثال:** آیا یک سکه را می‌توانید بکشید تا کش بیاید؟
  - **توضیح دادن:** بگوید که آن شیء از لحاظ حس چشایی چه موقعیتی دارد و چگونه است؟
  - **مثال:** سرکه چه مزه‌ای می‌دهد؟
  - **ادامه دادن:** تفکر کردن در مورد اینکه سایر اشیا دارای چه حالتی هستند و چه بو، مزه، صدا و شکلی دارند.
  - **مثال:** چه چیز دیگری به دانه نمک شباهت دارد؟

نکته

این پنج نوع سؤال که در بالا ذکر شد به آسانی به یاد خواهند ماند.

تمرین کنید

فعالیت ۱۷: فعالیتی را طراحی کنید که در آن امکان مقایسه، کشف، توضیح دادن و ادامه کار وجود داشته باشد.

۲- فعالیت

فعالیت‌های پیشنهادی برای اجرای پرسشگری کودکان: فعالیتی را پیشنهاد کنید که برانگیزاننده اصلی تفکر و تخیل قوی باشد. فعالیت‌های که شامل یک یا چند نمونه از موارد زیر باشد:

خلاقیت: چیزی به خصوص را بسازد که تکراری نباشد و از چیزهای معمولی اطرافش باشد.

مثال: چه طور از تیله برای نقاشی استفاده می‌کنیم؟

عقیده: چیزی را که مربوط به عقیده شخصی اوست، درجه‌بندی و ارزش‌گذاری شود.

مثال: به نظرت برای مرتب کردن اناقت چه ترتیبی بهتر است؟

تجربه: خودش تحقیق و مشاهده کند که اگر اشیای آشنا را در موقعیت‌های مختلف قرار دهد، چه می‌شود؟

مثال: اگر یک سکه مسی را در آب لیمو بگذاریم، چه می‌شود؟

تصمیم‌گیری: در مورد چیزی تصمیم فوری بگیرد یا چیزی را به وسیله مشخص کردن خصوصیات شیء یا اشیا مرتب کند (شکل ۲۳).

شکل ۲۳- تصمیم‌گیری

مثال: دکمه‌ها را براساس شکل، رنگ و اندازه با تشخیص خودش طبقه‌بندی کند؟
در قدم دوم فعالیت‌هایی را که باید انجام شوند، می‌توان به صورت **خلاقیت، عقیده، تجربه و تصمیم‌گیری** مشخص کرد.

فعالیت ۱۸: در گروه‌های کلاسی، در مورد نقش عوامل خلاقیت، عقیده، تجربه و تصمیم‌گیری در برانگیختن تفکر کودک گفت‌وگو کنید و بیان کنید کدامین عامل مهم‌ترین است و نتیجه را در کلاس ارائه دهید.

گفت‌وگو
کنید

۳- تفکر

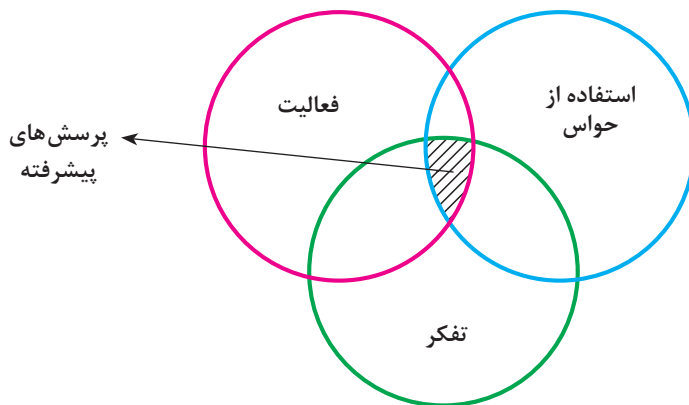
شکل ۲۴- تفکر در کودکان

این قسمت از ادامه فکر واقعاً می‌تواند بی‌پایان باشد. در حقیقت هر فعالیتی می‌تواند صرفاً سکوی پرشی برای پریدن به طرف فعالیت‌های دیگر باشد (شکل ۲۴).
فعالیت‌ها می‌توانند ادامه داشته باشند، اگر شما:
اضافه کنید: همان فعالیت اصلی را تکرار کنید، اما مواد تازه‌ای را جانشین کنید.
مثال: چه چیزی می‌توان به رنگ اضافه کرد تا براق شود و برق بزند؟
تکرار کنید: دوباره همان فعالیت را به دقت تکرار کنید، اما با این سعی که افق دید را وسیع‌تر کنید.
مثال: علاوه بر ساختن رنگ براق، به آن براق‌کننده‌های دیگری بیافزایید.
چشم‌پوشی کنید: همان فعالیت اصلی را تکرار کنید، اما از یک ماده یا شیء چشم‌پوشی کنید.
مثال: در رنگ ساخته شده یکی از مواد رنگی را حذف کنید.
جایگزین کنید: همان فعالیت اصلی را تکرار کنید. مواد را جابه‌جا یا کم و زیاد کنید.
مثال: برای ساختن رنگ سبز مقدار رنگ آبی را کم کنید.
کشف کنید: همان فعالیت اصلی را تکرار کنید، اما فکر کنید که در مکان یا موقعیتی دیگر، آیا عوض کردن مسیر نتیجه را تغییر می‌دهد؟
مثال: از رنگ ساخته شده در نقاشی ساختمانی می‌توانیم استفاده کنیم.

فعالیت ۱۹: فعالیتی را طراحی کنید که با افزودن مواد جدید به آن نتیجه جدیدی بگیرید و آن را در کلاس ارائه بدهید.

تمرین کنید

نمودار ۹- پرسش‌های پیشرفته

استفاده از روش‌های پرسشگری (استفاده از حواس، فعالیت، تفکر)، مربی را به سمت سؤالات و در نتیجه پاسخ‌های عمیق‌تر سوق می‌دهد. در نتیجه با طرح سؤالاتی در حوزه اندیشیدن، مقایسه کردن، تصمیم گرفتن و خیال کردن به کودک یاد می‌دهید که بهتر و بیشتر یاد بگیرد و از یادگیری‌اش لذت ببرد (نمودار ۹). پرسش‌های پیشرفته شامل موارد زیر است:

الف) اندیشیدن: از کودک سؤال‌هایی بپرسید و او را وادار به فکر کردن در مورد اصل مطلب، اختراعات و لغت‌های مربوط به آن کنید. اینکه چگونه شیء مشخص و کاری به‌خصوص ممکن است در آینده تغییر حالت بدهد، چرا بعضی کارها و اشیا برای افراد دیگر به‌خصوص بعد از تغییرات معین و مشخص، جلوه‌ای دیگر دارند؟

مثال: دیگ زودپز اسمش چگونه تعیین شده است؟

ب) مقایسه کردن: پرسیدن سؤال‌هایی که ادامه مقایسه کردن بین دو حالت یا دوشیء است.

مثال: چگونه لباس پوشیدن، مثل بسته‌بندی کردن کادو است؟

ج) تصمیم گرفتن: پرسیدن سؤال‌هایی است که تصمیم گرفتن در مورد چیزی باشد. سپس او را تشویق به پشتیبانی از جوابش با آوردن دلیل کنید.

مثال: آیا یک کتاب می‌تواند دوست باشد؟ چرا بله؟ و چرا نه؟

د) خیال کردن: یک موقعیت متفاوت و جدید را پیشنهاد کنید. سپس از کودکان سؤال‌هایی بپرسید که حالت مقایسه‌ای داشته باشند و او را تشویق به ساختن و پرداختن چیزی کنید که ارائه کرده‌اید.

مثال: شما شیوه‌ای اختراع کرده‌اید که بدون استفاده از آب و صابون می‌توانید شیشه منزل را تمیز کنید (آب و سرکه). این اختراع شما چگونه انجام می‌شود؟

درک معنا

پس اگر خود نمی‌دانید از اهل ذکر (دانایان) بپرسید. انبیاء/ آیه ۷

پس از بحث در زمینه پرسشگری، این سؤال پیش می‌آید که آیا با طرح سؤالات مناسب می‌توان یقین داشت که کودک به آنچه می‌شنود توجه نماید و درست درک کند. آیا حتی بین پاسخ صحیح و درک معنا رابطه‌ای وجود دارد؟

در اینجا مسئله **حافظه** مطرح می‌شود. حافظه یعنی توانایی یادآوری و تشخیص اطلاعاتی که بدان توجه شده سپس دریافت و نهایتاً پردازش شده است.^۱

بنابراین برای رابطه بین خواندن و یا شنیدن و درک معنا باید مسیری طی شود.

۱ مرور ذهنی: تکرار کردن اطلاعات شنیداری، دیداری و غیره برای خود فرد است.

۲ سازماندهی: اطلاعات دسته‌بندی شده و در ذهن با هم ارتباط می‌یابد تا در صورت نیاز استفاده شود.

۳ گسترش: به وجود آوردن رابطه یا معنی مشترک، بین دو دسته از اطلاعات یا بیشتر که باهم ارتباط ندارند.

آن کس که بسیار بپرسد، بسیار خواهد آموخت و بسیار خشنود خواهد شد. البته پرسش‌ها باید در دایره مهارت فرد پاسخ دهنده طراحی شود.

فرانسیس بیکن Francis Bakan

در دو مرحله سازماندهی و گسترش کودک امکان می‌یابد تا اطلاعات بیشتری را حفظ کند و حافظه فعالش را گسترش دهد. کامل کردن این مراحل یعنی حرکت از مرور ذهنی تا گسترش به زمان و تلاش نیاز دارد و راه را برای درک بهتر معنی هموار می‌سازد. از این رو با استفاده از جدول **ووکلیچ**^۲ و نوع پرسش‌های هدف‌داری که مطرح می‌شود، کودک ضمن مرور ذهنی سازماندهی و گسترش، پاسخ‌هایی ارائه می‌دهد که برداشت کلی از شنیده‌های اوست.^۳ جدول ووکلیچ یکی از بهترین و آسان‌ترین ابزار برای رسیدن به تشخیص درک معنا، نه فقط در کودکان بلکه در بزرگسالان، است زیرا با واکاوی ذهن کودک براساس پرسش‌های مطرح شده میزان درک را که همانا نشان دهنده اهمیت و ارزش خواندن است، مشخص می‌کند. این پرسش‌ها از ساده‌ترین که همان مرور ذهنی است، به سمت تحلیلی پیش می‌رود.

۱- در کتاب پرورش مهارت‌های شناختی و خلاق در پایه ۱۲ مفصلاً در این زمینه بحث خواهد شد.

۲- Carol Vukelich

۳- مثال‌هایی که در بخش نمونه جدول آمده است از داستان بهترین دوست که در ادامه آمده، طرح شده است.

جدول ۱- ووکلیچ برای درک معنا

نوع پرسش	هدف	نمونه
پرسش براساس یادآوری	کمک به کودک برای یادآوری نکات مهم	بعد از خواندن کتاب یا قصه آیا او می تواند به یاد آورد که موش چرا به دنبال دوست بود؟
پرسش از لغات داستان	کمک برای درک معانی لغات	معنای دوستی چیست؟ دوست چه کسی است؟
پرسش تشخیص ایده های اصلی داستان	کمک به کودک برای توجه به مهم ترین نکات کتاب	اسم این کتاب به نظر تو چه باشد بهتر است و یا درباره چه بود؟
پرسش تشخیص حدس	کمک برای پیش بینی (کسب توان پیش بینی) اتفاقات	داستان درباره موشی بود که به دنبال دوست بود. او چرا نمی توانست زود تصمیم بگیرد که با کی بازی کند؟
پرسش عاطفی	کمک برای تشخیص احساسات قهرمان داستان	موش از نتیجه های گریه و صدای او چه احساسی کرد؟
پرسش درباره نتیجه گیری	کمک به کودک برای آنکه بفهمد چرا وقایع باید اتفاق بیفتند.	چرا او نتوانست با زنبور یا مرغ دوست بشود؟
پرسش درباره کاربرد داستان در زندگی روزمره	کمک به کودک برای کاربرد آموزش در زندگی	آیا شما تا به حال برای بازی کردن به دنبال پیدا کردن دوست بوده اید؟

نمونه داستان

شکل ۲۵- کتاب داستان برای پیدا کردن دوست مناسب^۱

موش کوچولو در یک خانه خیلی قدیمی زندگی می کرد. او دوستی نداشت که با هم بازی کنند. یک روز موش از خانه اش بیرون رفت تا یک دوست برای بازی پیدا کند. او رفت و رفت تا به یک زنبور رسید و از او پرسید می توانم با تو بازی کنم؟

زنبور گفت: «بله، حتماً» «چه بازی باهم بکنیم؟» زنبور گفت یک بازی خوب. بیا باهم «وز وز» کنیم دور موش چرخید و «وز وز» کرد. اما موش کوچولو این بازی را دوست نداشت و به دنبال یک دوست بهتر رفت. موش کوچولو به همین ترتیب با یک سگ روبه رو شد و او بازی «واق واق» را پیشنهاد کرد. موش دوست نداشت. دوست

۱- یک دوست بهتر، نویسنده مارتین وادل، تصویرگر ویرجینیا میلر، مترجم: افسانه شعبان نژاد، نشر نشانه - تهران ۱۳۸۷

بعدی مرغ بود و بازی «قُد قُد اُدا» را پیشنهاد کرد که موش آن را هم دوست نداشت. موش رفت و رفت تا به گربه رسید، به گربه گفت: من می‌توانم با تو بازی کنم؟ گربه پنجه‌هایش را باز کرد و به طرف موش پرید و گفت: من می‌توانم با تو بازی کنم؟ «میو ... میو». موش این بازی را دوست نداشت و به سرعت از گربه دور شد. او میان علف‌های بلند تنهایی بازی کرد و جریس جریس صدا داد. چند تا موش که از آن نزدیکی می‌گذشتند به طرف او آمدند و گفتند «ما می‌توانیم با تو بازی کنیم؟» موش گفت: «بله، حتماً.» موش‌ها گفتند «چه بازی با هم بکنیم؟» موش گفت با هم وز وز کنیم. آنها از این بازی خوششان آمد. موش گفت: «حالا با هم واق واق کنیم.» آن را هم دوست داشتند. موش گفت: «حالا قدقدقا.» همه تکرار کردند و بالاخره موش پنجه‌هایش را باز کرد و گفت حالا با هم میو ... میو کنیم. موش‌ها تا صدای میو میو را شنیدند به میان علف‌ها دویدند و پنهان شدند. بعد از بازی به طرف خانه قدیمی رفتند و همه خوابیدند (شکل ۲۵).

فعالیت ۲۰: داستانی را انتخاب کنید و برای کودکان بخوانید. پس از اجرای آن برای کودکان، با پرسش‌هایی میزان درک کودک از شنیده‌ها را طبق جدول و کلیچ مشخص کنید.

به کار ببندید تجربه کنید

با توجه به آنچه در این فصل آموختید، جمع‌آوری اطلاعات طبیعتاً آگاهی را افزایش می‌دهد، اما داشتن اطلاعات کافی نیست. زیرا تا زمانی که اطلاعات به دست آمده از محتوا را عملاً به کار نبندید و تجربه کسب نکنید، نمی‌توانید در امر آموزش موفق باشید. از طرفی با توجه به مراحل رشد که به مرور صورت می‌گیرد، آموزش نیز باید گام به گام باشد و این همان چیزی است که شما با آموخته‌هایتان در عمل انجام می‌دهید.

پیشنهادهایی برای طراحی فعالیت

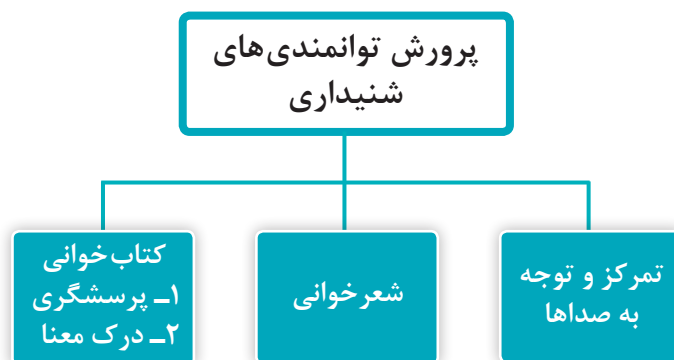
- صداهایی مانند صدای قطار، بوق ماشین یا شیهه اسب، گربه و مانند اینها را ایجاد کنید تا کودکان آنها را تشخیص دهند.
- تعدادی کارت تصویری از اشیای صدادار (قطار، ماشین، هواپیما، حیوانات (سگ، گربه، کلاغ) اشیا (جفجغه، سوت و غیره) تهیه کنید. سپس از کودکان بخواهید دایره وار بنشینند و هر یک کارتی را بردارند و صدای آن کارت را تولید کنند. بچه‌ها حدس بزنند صدای چه بود. بعد تصویر را نشان دهید.
- طراحی تعدادی سؤالات که پاسخ با بله و خیر است. شما سؤال را مطرح کنید پاسخ آنها باید برعکس پاسخ صحیح باشد. آیا گربه می‌تواند از دیوار بالا برود. او طبیعتاً باید بگوید بله، اما آگاهانه باید پاسخ منفی بدهد.
- تکرار آخر جملات: دو جمله بگویید و از کودک بخواهید کلمه آخر را تکرار کند؛ «امروز هوا برفی بود، باران نمی‌بارد».
- داستان ساده‌ای را بخوانید. وسط داستان آن را قطع کنید و از آنها بپرسید فکر می‌کنید بعد چه می‌شود؟

بگذارید آنها پاسخ دهند. مهم پاسخ دادن است.

■ داستانی را بخوانید و از آنها پرسید کدام قسمت خنده‌دارترین، ترسناک‌ترین و ... بود.

بر اساس آنچه یاد گرفته‌اید و طراحی فعالیت کرده‌اید آموخته‌هایتان را با کودکان تجربه کنید. بر اساس نمودار زیر فعالیت‌هایی در سه مبحث کلی این فصل برایتان طراحی شده است که شما با راهنمایی هنرآموز و با توجه به علائق و نیازهای خود از هر مبحث به انجام یک یا دو فعالیت اقدام کنید (نمودار ۱۰).

نمودار ۱۰- پرورش توانمندی‌های شنیداری

جدول ۲- فعالیت‌های پرورش توانمندی‌های شنیداری		
ساخت ابزار با بازیافت‌ها برای تشخیص صدا	تمرکز و توجه به صداها	
تکرار پیام		
اجرای دستور		
شمارش تعداد ضربه‌ها		
تکرار پیام تلفنی		
آشنایی با ریتم کلمات در قالب یک بازی	شعر خوانی	
آشنایی با ریتم کلمات در قالب یک چیستان		
آشنایی با ریتم کلمات در قالب یک شعر		
پرورش پرسشگری از طریق احساس، فعالیت، تفکر (بادکنک در فریزر)	پرسشگری	کتاب خوانی
پرورش پرسشگری از طریق احساس، فعالیت، تفکر (چه موقع یک مایع آب میوه است؟)		
پرورش پرسشگری از طریق احساس، فعالیت، تفکر (اکتشافاتی درباره نان)		
پرورش پرسشگری از طریق احساس، فعالیت، تفکر (بیا یک ساندویچ عجیب بسازیم)		
تمرین برای درک معنا در جدول ووکلیج	درک معنا	
مقایسه درک معنا در جدول ووکلیج		

۱- فعالیت‌هایی برای تمرکز و توجه به صداها

الف) ساخت ابزار با بازیافت‌ها برای تشخیص صدا

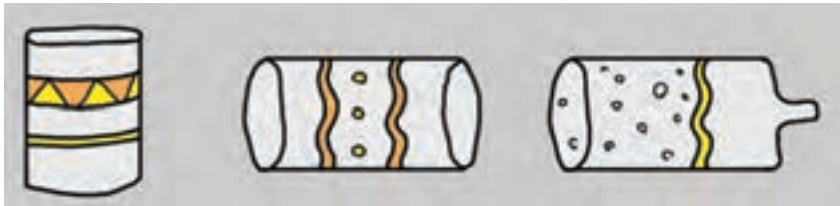
هدف: تشخیص صداها را گوناگون

جلب توجه کودکان نسبت به محیط زندگی‌شان از جمله مواردی است که باید یکی از اهداف مهم آموزشی باشد. در این راستا می‌توان از وسایل بی‌مصرف و بازیافت آنها، ابزارهای مناسبی برای درک و تشخیص صدا تولید کرد. انجام این فعالیت‌ها که توسط کودکان صورت می‌گیرد، علاوه بر سرگرمی و لذت بردن، نگاهی دوباره به محیط زندگی است که نتیجه مثبتی در پرورش مهارت شنوایی کودکان دارد.

مراحل اجرا

قوطی‌های خالی نوشابه: کودکان می‌توانند با استفاده از قوطی‌های خالی پلاستیکی و یا فلزی نوشابه و ریختن سنگریزه در آن یک وسیله ساده موسیقی بسازند (شکل ۲۶).

- ۱ با ریختن مقدار متفاوت شن‌ریزه می‌توان در یک زمینه صداها متفاوتی را به وجود آورد.
  - ۲ با ریختن مواد مختلف (حبوبات، شن‌ریز و درشت) صداها گوناگونی تولید کرد.
- با چسباندن کاغذهای رنگی و یا رنگ کردن می‌توان این وسیله موسیقایی را زیبا کرد.

شکل ۲۶- قوطی نوشابه

شکل ۲۷- لیوان یک‌بار مصرف

لیوان‌های پلاستیک یک‌بار مصرف: می‌توان لیوان‌های یک‌بار مصرف را با مواد مختلفی چون حبوبات، سنگ‌ریزه، شن رنگی، نمک درشت، کلیپس و غیره پر کرد و سر آنها را با نایلون و کش محکم نمود. تکان دادن این لیوان‌ها صداها گوناگونی را تولید می‌کند (شکل ۲۷).

شکل ۲۸- جعبه خالی

جعبه‌های مستطیل شکل ماست (جعبه‌های توخالی): جعبه خالی مستطیل شکل ماست و یا ظروف یک‌بار مصرف مستطیل شکل پس از شست‌وشو می‌تواند وسیله جالبی برای تولید صدا باشد. تعدادی کش را دور جعبه قرار دهید. کودکان با کشیدن کش‌ها صداها گوناگونی را می‌شنوند (شکل ۲۸).

شکل ۲۹- گلدان های سفالی کوچک

گلدان های سفالی: می توانید با استفاده از گلدان های سفالی کوچک و طناب، زنگ هایی با صداهای مختلف بسازید. با افزودن گلدان ها در اندازه های مختلف صداهای گوناگون به وجود می آید. روی گلدان ها را می توان با رنگ، کاغذ و غیره تزیین کرد. برای تولید صدا چوب را باید با احتیاط به گلدان کوبید (شکل ۲۹).

شکل ۳۰- نی نوشابه

نی نوشابه: تعدادی نی نوشابه را به شکل روبه رو ببرید، سپس با کمی خمیر آنها را به هم متصل کنید و کل نی ها را با نوار چسب محصور کنید (شکل ۳۰).
 ■ با تغییر در طول نی ها صداهای گوناگون تولید می شود.
 ■ چون باید در این وسیله فوت کرد، بهتر است هر کودکی شخصاً این ابزار را برای خود بسازد.

سوت سوتک قرقره ای:

شکل ۳۱- سوت سوتک قرقره ای

وسایل لازم: قرقره چوبی، یک تکه بادکنک، نخ
 یک تکه بادکنک را مانند شکل بر روی قرقره بکشید و قسمت اضافی آن را با نخ به تنه قرقره ببندید. با دمیدن از طرف دیگر قرقره سوت سوتک به صدا در می آید (شکل ۳۱).

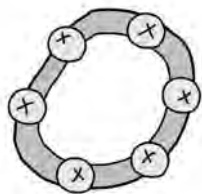
شکل ۳۲- سه گوش

چوب لباسی برای ساختن سه گوش: با استفاده از یک چوب لباسی فلزی کلفت می توانید یک سه گوش بسازید. در بالای آن یک حلقه و نوار بگذارید که بتوانید آن را در دست بگیرید و سپس با یک قطعه فلز به سه گوش بکوبید تا صدای آن را بشنوید (شکل ۳۲).

شکل ۳۳- زنگ سه گوش

■ از زنگ‌های سه گوش مدارس نیز برای این منظور می‌توان استفاده کرد (شکل ۳۳).

شکل ۳۴- زنگوله با انگو

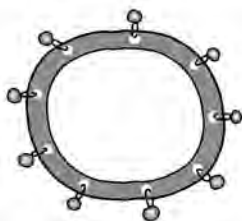
■ **زنگوله:** مقداری کش پهن را به اندازه میج دست کودک ببرید و دو سر آن را بدوزید، سپس تعدادی زنگوله روی آن بدوزید. کودکان با در دست کردن الگوهای کشی، ریتم موسیقی را همراهی می‌کنند (شکل ۳۴).

شکل ۳۵- زنگوله

■ از این ابزار می‌توانید در اندازه‌های بزرگ‌تر نیز برای در دست گرفتن تهیه کنید.
■ با کم و زیاد کردن تعداد زنگوله‌ها، صداهای متفاوتی ایجاد می‌شود (شکل ۳۵).

قوطی‌های گرد خالی:

شکل ۳۶- قوطی‌های گرد خالی

۱ می‌توانید دایره دور قوطی‌های خالی مثلاً (سوهان) را انتخاب کنید. سپس روی دایره دور چند سوراخ نمایید و تعدادی مهره را با روبان به سوراخ‌ها وصل کنید و یا تشتک‌های خالی نوشابه را به آن بیاویزید و دایره زنگی بسازید (شکل ۳۶).

شکل ۳۷- قوطی برای ایجاد صدا

■ سطح بیرونی دایره را می‌توانید با مقداری تکه‌های روزنامه تا ارتفاع نیم سانت بچسبانید تا صدا زیباتر شود.
۲ با استفاده از سطح زیرین قوطی‌ها نیز می‌توان ابزار تولید صدا ساخت. سطح زیرین این ظرف را از بیرون با مقداری کاغذ رنگی تزئین کنید. کودکان می‌توانند با ضربه دست یا چوب و یا یک پیچ بلند صدای زیبایی تولید کنند (شکل ۳۷).

■ می‌توانید به دور آن مهره آویزان کنید.

شکل ۳۸- قوطی تزئین شده

۲ قوطی خالی را بردارید و پس از تزئین با کاغذهای رنگی، روی لبه تیز را با چسب نوار کاغذی بپوشانید، سپس روی آن را با یک بادکنک (مثل پوست) بپوشانید و آن را از خارج با نواری محکم کنید تا کاملاً کشیده شود. کودک با ضربه زدن بر روی آن می‌تواند به صورت طبل از آن استفاده کند.

■ قوطی‌های بزرگ‌تر را می‌توانید با اتصال دو نخ به دو طرف آن به صورت طبل بزرگ‌تر در آورید و کودک آن را به گردن آویزان کند (شکل ۳۸).

شکل ۳۹- گلدان‌های پلاستیکی

گلدان‌های پلاستیکی: دوگلدان پلاستیکی یک اندازه انتخاب کنید و آنها را به صورت شکل روبه‌رو روی هم قرار دهید، سپس با کشیدن پوست یا بادکنک کلفت به دو طرف آن، یک طبل دو طرفه بسازید. از لیوان‌های فلزی هم می‌توانید استفاده کنید.

■ دوگلدان باید به وسیله نوار یا طناب‌های نازک به هم وصل شوند (شکل ۳۹).

شکل ۴۰- چوب و طشتک

چوب و طشتک نوشابه: چند قطعه چوب یا شاخه‌های خشک درختان را انتخاب کنید و به طول ۱۰ تا ۱۲ سانتی‌متر ببرید. سپس تعدادی طشتک نوشابه را بردارید و پس از صاف کردن لبه آنها (با کوبیدن)، میخی را از وسطشان عبور دهید و میخ را به چوب بریده شده وصل کنید. می‌توانید از چوب‌های خراطی شده نیز استفاده کنید (شکل ۴۰).

ب) تکرار پیام

هدف: ایجاد و گسترش مهارت گوش دادن کودکان از راه تکرار پیام شنیده شده

وسیله مورد نیاز: تهیه چند جمله کوتاه مورد علاقه و فهم کودکان توسط معلم؛ مانند:

«من مادرم را دوست دارم.» «من دوست دارم بازی کنم.» «من گرسنه هستم، غذا می‌خواهم.»

گام اول: آماده‌سازی

معلم به کودکان یادآوری می‌کند، من یکی از شما را از کلاس بیرون می‌برم و در گوش او آهسته جمله‌ای را می‌گویم، سپس هر یک از شما به ترتیب باید نزد او در بیرون از کلاس بروید. او آهسته آن جمله را در گوش شما می‌گوید، سپس باید به کلاس برگردید و آن جمله را عیناً در گوش من آهسته تکرار کنید. باید

دقت کنید که شما نباید کلمه‌ای به آن اضافه یا از آن کم کنید. بنابراین هریک از شما، وقتی آهسته جمله در گوشتان گفته شد، می‌توانید چند بار آن را پیش خودتان تکرار کنید تا به خوبی در یاد شما بماند، بعد وارد کلاس شوید.

گام دوم: اجرای فعالیت

معلم پس از کسب اطمینان از اینکه کودکان با شیوه بازی آشنا شده‌اند، بازی را شروع می‌کند. دانش‌آموزی را به بیرون از کلاس می‌برد و در گوش او جمله مورد نظر را می‌گوید. پس از مطمئن شدن از اینکه آن کودک جمله را کاملاً به یاد سپرده است و می‌تواند آن را عیناً تکرار کند، به کلاس باز می‌گردد. آنگاه یکی یکی شاگردان را به ترتیب به بیرون از کلاس نزد او می‌فرستد تا جمله مورد نظر، آهسته در گوششان گفته شود و به کلاس برگردند و جمله را عیناً آهسته و شمرده، در گوش معلم تکرار و بازگو کنند. کودکی که جمله را صحیح تکرار می‌کند، در یک ردیف و کودکی که جمله را صحیح تکرار نمی‌کند، به طور موقت در ردیف دیگری قرار داده می‌شود تا مجدداً در بازی شرکت داده شود.

ج) اجرای دستور

هدف: ایجاد و گسترش مهارت گوش دادن در کودکان از راه «اجرای دستور» شنیده شده
وسیله مورد نیاز: معلم باید فهرستی از دستوره‌های ساده قابل اجرا و فهم کودکان را پیش‌بینی و تهیه کند؛
مانند: نشان دادن اعضای بدن خود یا نشان دادن وسایل کار.

حرکت‌های معمولی کاربردی روزانه: «راه رفتن، دویدن، خندیدن و غیره»

گام اول: آماده‌سازی

معلم برای کودکان توضیح می‌دهد که هریک از شما با گوش دادن به دستوری که من می‌دهم، باید فوری آن را به طور صحیح انجام دهید.

گام دوم: اجرای فعالیت

معلم پس از کسب اطمینان از اینکه کودکان به شیوه انجام بازی آشنا شده‌اند، بازی را شروع می‌کند. آن‌گاه از هر شاگرد می‌خواهد دستوری را که می‌شنود، صحیح اجرا کند. مثال:

دستور معلم	عمل کودک
دست راست خود را نشان بده!	کودک باید فوری دست راست خود را بالا ببرد.
پای چپ خود را نشان بده!	کودک باید فوری پای چپ خود را نشان دهد.
کنار تخته کلاس برو و گچ را بردار!	کودک باید فوری به کنار تخته کلاس برود و گچ را بردارد.
برو! یک لیوان آب بیاور!	کودک باید فوری برود و یک لیوان آب بیاورد.

د) شمارش تعداد ضربه‌ها

هدف: ایجاد و گسترش مهارت گوش دادن از راه شمارش صحیح ضربه‌های شنیده شده

وسیله مورد نیاز: یک دستمال تمیز.

آماده‌سازی: معلم به کودکان توضیح می‌دهد که روش بازی بدین ترتیب است که چشم هر یک از شما با پارچه بسته خواهد شد، سپس با دست ضربه‌هایی کوتاه یا بلند روی میز نواخته می‌شود. آن‌گاه شما باید

ضمن گوش دادن به ضربه‌ها و شمارش آنها نزد خود، به‌طور صحیح بگویید صدای چند ضربه پی‌درپی به گوش شما رسیده است.

باید توجه داشت که معلم می‌تواند در ایجاد شدت ضربه‌ها از نظر بلندی و کوتاهی صدای آنها، آزاد باشد؛ گاهی به دلخواه، ضربه‌ها را بلند و گاهی کوتاه بزند یا برای شاگردی ضربه‌ها را بلند و برای دیگری ضربه‌ها را کوتاه بزند. همچنین معلم می‌تواند نظر کودک را به این نکته جلب کند که باید تشخیص دهد و شمارش کند که چند ضربه بلند و چند ضربه کوتاه را شنیده است.

اجرای فعالیت: معلم پس از اطمینان از اینکه کودکان با شیوه بازی آشنا شده‌اند، بازی را شروع می‌کند. بدین ترتیب که هر بار روی چشم یک شاگرد را با دستمال می‌بندد، سپس با دست، ضربه‌هایی روی میز می‌زند. در پایان، از کودک می‌خواهد که بگوید صدای چند ضربه به گوشش رسیده است.

تذکره: معلم گاهی می‌تواند برای تنوع و دقت بیشتر، از کودک نیز بخواهد که مشخص کند ضربه‌ها روی چه چیزی زده شده است؛ مثلاً میز، دیوار، تختۀ کلاس، کتاب و غیره.

کودک در اینجا باید مشخص کند که از ضربه‌های زده شده، چند تا بلند و چند تا کوتاه و روی چه چیزی بوده است.

چنانچه کودکی در تشخیص خود، دچار اشتباه شود، به‌طور موقت از دور بازی کنار می‌رود تا مجدداً در بازی شرکت داده شود.

هـ) تکرار پیام تلفنی

هدف: ایجاد و گسترش مهارت گوش دادن کودکان از راه تکرار پیام تلفنی شنیده شده
وسیله موردنیاز: یک خط تلفن برای تماس گرفتن و تهیه فهرستی از چند پیام مورد علاقه و خواست شاگردان؛ مانند:

- دوست داری امروز چه غذایی برای ناهار بخوری؟
- دوست داری با کدام یک از دوستانت در مدرسه بازی کنی؟
- دوست داری امروز به مهمانی چه کسی بروی؟
- امروز دوست داری چه کسی به میهمانی شما بیاید؟
- وقتی دوستت را می‌بینی، باید چه بکنی؟
- در منزل به مادرت چه کمکی می‌کنی؟
- چه کارتونی را بیشتر دوست داری؟
- چه میوه‌ای را بیشتر دوست داری؟

گام اول: آماده سازی

معلم باید امکان یک خط تلفن را در کلاس یا محل دیگری به‌وجود آورد. سپس زمینه را آن‌گونه فراهم کند که فردی از محل دیگری، به تلفن مورد نظر تلفن کند و هر بار یکی از کودکان پای تلفن خواسته شود. آنگاه یکی از پیام‌های طرح شده در بالا، با تلفن به او گفته شود. سپس تلفن قطع گردد و از کودک خواسته شود عیناً پیام گوش داده شده را به‌طور طبیعی و رسا تکرار کند.

بنابراین معلم شیوه کار را برای کودکان توضیح می‌دهد و حتی یک یا دو بار این فعالیت می‌تواند به صورت آزمایشی برای یادگیری کودکان در کلاس انجام گیرد.

۲- فعالیت‌هایی برای شعر خوانی

الف) بازی

هدف: آشنایی با ریتم کلمات در قالب یک بازی

مواد لازم: انتخاب یک بازی در قالب ریتم شعر گونه مثل «عموزنجیرباف» یا «گرگم و گله میبرم»
روش اجرا: بچه‌ها در حالی که دست‌های یکدیگر را گرفته‌اند به صورت دایره می‌ایستند. سپس یک نفر به‌عنوان مجری اصلی سؤالاتی می‌پرسد که بقیه باید به آن پاسخ بدهند. در اینجا کودکان سؤال را پاسخ می‌دهند و برای عبور نام یک حیوان و صدای او به صورت تکرار صدا اجازه عبور می‌گیرند.

■ عموزنجیر باف

بله

■ زنجیر منو بافتی؟

بله

■ پشت کوه انداختی؟

بابا اومده

■ چی چی آورده؟

نخود و کشمش

■ بخور و بیا

با صدای کی؟

■ با صدای گربه و سپس کلاغ، گنجشک و غیره

ب) چیستان

هدف: آشنایی با ریتم کلمات در قالب یک چیستان

مواد لازم: انتخاب تعدادی چیستان به منظور آشنایی با ریتم شعر و طرح معما برای حدس زدن و نام بردن

1 میوه ترد آشنا، منم من

گل به سر و سبز قبا، منم من

بی نمکم، بگو نمکدان کجاست؟

بچه سبز بوته‌ها، منم من

2 یک میوه مفید است

محصولی از شمال است

اسم برادرانش

نارنج و پرتقال است.

3 با اینکه شکل گوجه‌ام

گوجه فرنگی نیستم

کال مرا هرگز نخور

حالا بگو من چیستم؟

ج) شعر

هدف: آشنایی با ریتم کلمات در قالب یک شعر
مواد لازم: انتخاب شعر کودک

من دو چشم دارم هر دو بیناست	یکی چشم چپ یکی چشم راست
من دو گوش دارم هر دو شنواست	یکی گوش چپ یکی گوش راست
من دو پا دارم هر دو پاپویاست	یکی پای چپ یکی پای راست
من دو دست دارم هر دو تواناست	یکی دست چپ یکی دست راست

(جبار باغچه بان)

۳- فعالیت‌هایی برای کتاب خوانی

۳-۱- پرسشگری

الف) بادکنک در فریزر (شکل ۴۱)

مواد لازم: ۴ بادکنک شبیه به هم، کیسه خرید

گام اول: استفاده از حواس

از کودک در مورد مشخصات بادکنک باد نشده سؤال کنید، با تشویق به استفاده از حواس پنج‌گانه.

مثال: بیرون بادکنک چه شکلی دارد؟

چقدر می‌تواند بادکنک را بکشد؟

آیا می‌تواند از بادکنک صدایی در بیاورد؟

آیا بادکنک را می‌تواند تا کند؟

گام دوم: فعالیت

چهار بادکنک را به یک اندازه باد کنید و به کودک بگویید که یکی را در فریزر بگذارد، یک بادکنک را در کیسه خرید بگذارد و رویش را بپوشاند تا بادکنک دیده نشود و یکی را در کمد بگذارد. از خودش سؤال کنید که مایل است چهارمین بادکنک را کجا بگذارد. آن را همان جایی که او می‌خواهد، بگذارد. از او بخواهید تا نظرش را در مورد چهار بادکنک بعد از یک هفته بگوید. دلیلش را هم توضیح بدهد. یک هفته بعد، هر چهار بادکنک را از مخفیگاه‌هایشان بیرون بیاورید. از او پرسید که نظرش را در مورد هریک از بادکنک‌ها بگوید. آیا هیچ کدام تفاوتی کرده‌اند؟ کدام محل بهترین جا برای بادکنک‌ها بوده است و کدام یک پربادتر است؟ او را تشویق به یافتن دلیل بهتر ماندن بادکنک کنید.

گام سوم: تفکر

از او پرسید که شیء دیگری (یک تکه نان، برگ) را می‌توان به همین ترتیب در فریزر و کیسه خرید و کمد و جایی دیگر برای یک هفته نگهداری کرد. فعالیت را دوباره تکرار کنید. البته با چیزی که او انتخاب کرده است و نتایج این تجربه‌ها را با هم مقایسه کنید.

شکل ۴۱- بادکنک در فریزر

ب) چه موقع یک مایع آب میوه است؟

مواد لازم: یک لیوان شربت غلیظ، قاشق، یک لیوان بزرگ آب، یک ظرف محتوی شربت یخ زده (شربت غلیظ)
گام اول: استفاده از حواس

از کودک بخواهید که شربت غلیظ یخ زده را با آب میوه یا شربت معمولی مقایسه کند. تشویقش کنید قبل از جواب دادن، از حواس خود استفاده کند.

مثال: غلیظ بودن

آیا این شربت از شربت معمولی غلیظ‌تر است؟

آیا بوی آن تندتر است؟ شربت غلیظ مخلوط نشده با آب، چه تفاوتی با آب مخلوط شده با شربت دارد؟ چه شباهت‌هایی به هم دارند؟

گام دوم: فعالیت

به کودک کمک کنید تا سه قاشق مربا خوری از شربت غلیظ را در یک لیوان بزرگ بریزد. از او بخواهید حدس بزند چقدر آب لازم است تا مزه مناسبی به آن بدهد و خوب حل شود. بعد از حدس زدن، از او بخواهید که پنج قاشق مربا خوری آب به آن اضافه کند. سپس بخواهید که آن را مزه و بو کند. از او بخواهید اضافه کردن آب را ادامه دهد و به همین ترتیب بو کردن و کمی مزه کردن را. شماره قاشق‌های اضافه شده آب را داشته باشید. وقتی به نظرش رسید که مزه آب مانند شربت معمولی شده است، تعداد اضافه شده قاشق‌های آب را با حدس او تطبیق دهید. حال از او بپرسید چقدر باید آب ریخت تا شربت کاملاً مزه خود را از دست بدهد. برای یافتن جواب بگذارید خودش تعداد قاشق‌های آبی را که اضافه می‌کند، بشمارد. شما هم حساب آن را داشته باشید. بعد با شماره‌های او مقایسه کنید.

گام سوم: تفکر

از او سؤال کنید آیا مثلاً با شربت آلبالو این تجربه را کرده است؟ آیا با شربت دیگر هم همین نتیجه به دست خواهد آمد؟ سپس با شربت دیگری امتحان کنید. هنگام پایان یافتن تجربه بگذارید او تعداد قاشق‌های آب لازم برای درست کردن شربت و بی‌مزه کردن را حدس بزند و مقایسه کند.

ج) اکتشافاتی در مورد نان

هدف: استفاده از پرسشگری برای شنیدن

گام اول: استفاده از حواس

درباره ویژگی نان از کودک سؤال کنید. او را تشویق به استفاده از حواسش کنید.

مثال: می‌توان یک تکه نان را بدون پاره شدن^۱ تاکنی؟

آیا نان بدون پاره شدن قابل کش آمدن است؟

خرده‌های نان کلفت‌تر از یک تکه نان هستند یا نازک‌تر؟ (نان ماشینی یا هر نوع نان دیگر)

مواد لازم: قطعه‌ای نان، ۴ کیسه نایلونی، نوار چسب، قطره چکان، آب، یک پرتقال

گام دوم: فعالیت

از او بپرسید آیا می‌توان چیزی را روی نان پرورش داد؟ سپس بپرسید آیا آب و نور خورشید بر روی نان اثری دارند؟ او را تشویق کنید با ارائه دلیل نظراتش را بیان کند. بعد از او بخواهید که قطعه‌ای نان را به چهار

۱- منظور تکه تکه شدن است.

قسمت مساوی تقسیم کند هر تکه را در یک کیسه نایلون بگذارد و بر روی یک تکه نوار چسب بنویسد «نور» و آن را روی یک کیسه بچسباند. روی تکه دیگر بنویسد «تاریکی» و آن را روی یک کیسه نایلون دیگر بچسباند. بعد در هر دو کیسه را ببندید و بچسباند.

از کودک بخواهید تا یکی را در جای نورانی و دیگری را در جایی تاریک بگذارد. بعد بر روی دو تکه باقی مانده از آن هشت قطره آب بچکاند و هر یک را در کیسه جداگانه‌ای بگذارد و دوباره بر روی تکه‌ای چسب بنویسد «نور و آب» و تکه‌ای دیگر «آب و تاریکی» و بر روی کیسه‌ها بچسباند و به همان گونه آنها را هم در جای مناسب بگذارد.

از کودک بخواهید در مورد چهار قطعه نان حدس بزند.

مثال: آیا بعد از یک هفته تمام قطعه‌ها به یک صورت دیده خواهند شد. اگر نه، کدام قطعه متفاوت خواهد بود و چرا؟

بعد از یک هفته، چهار کیسه را بیاورید و بگذارید تا او به نتیجه کار دقت کند. بر مبنای مشاهدات از او بپرسید که کدام حالت برای رشد کپک مساعدتر است؟

گام سوم: تفکر

از کودک بپرسید آیا فکر می‌کند نتیجه تحقیق در مورد یک قطعه پرتقال هم، اگر در کیسه گذاشته شود همین است. او را به توضیح دادن تشویق کنید. سپس آزمایش را با یک قطعه پرتقال پوست نکنده تجربه کنید. در نهایت از او بخواهید نتیجه دو آزمایش را با هم مقایسه کند.

د) بیا یک ساندویچ عجیب بسازیم

مواد لازم: نان همبرگر، جوانه حبوبات (جوانه‌ای که از سبز کردن حبوبات به دست می‌آید از جمله ماش)، کره، کمی خرده شکلات، کشمش، بستنی، بیسکویت، حلقه‌های خیار، حلقه‌های گوجه‌فرنگی، بادام، خردل، بشقاب، کارد کند

گام اول: استفاده از حواس

از او بخواهید در مورد تهیه یک ساندویچ عجیب فکر کند. مواد را مقابل او بگذارید و از او بخواهید که از حواسش استفاده کند.

مثال: کدام ماده غذایی بوی قوی‌تری دارد؟

کدام یک از همه شیرین‌تر است؟

کدام یک بد مزه‌تر است؟

کدام یک با کارد کند بهتر بریده می‌شود؟

گام دوم: فعالیت

از او بخواهید چیزهایی را که در یک ساندویچ معمولی به کار نمی‌رود؛ نام ببرد؛ مانند بستنی، ذرت، لوبیا سبز و یا نخود.

بعد بخواهید از موادی که حاضر است ساندویچی درست کند؛ البته ساندویچی عجیب. از او سؤال‌هایی کنید که در خلاق بودن هنگام تهیه ساندویچ مشوق او باشد.

مثال: آیا در یک ساندویچ عجیب مواد لازم را می‌توان به شکل چیزی روی نان قرار داد؟ (مثلاً در یک خط، یا به شکل دایره)

وقتی کار او تمام شد، از او بخواهید به کارش اسمی بدهد. بعد پرسید آیا سایر بچه‌ها حاضرند آن را بخورند؟ تشویقش کنید که چرا بله و چرا نه؟ او را وادار کنید که شما را متقاعد کند که ساندویچ خوبی درست کرده و شما حتماً باید آن را امتحان کنید. سعی کنید شجاع باشید. در نهایت از خودش بخواهید که آن را امتحان کند. در این صورت از خودش بخواهید که مزه ساندویچ خود را امتحان کند.

گام سوم: تفکر

از او پرسید پختن شیرینی با چه ماده‌ای می‌تواند عجیب باشد (مثلاً پوست پرتقال). یک خمیر بیسکویت آماده کنید و بگذارید کمی از مواد را به آن اضافه کند. بعد آن را بپزند و از او بخواهید کارش را بسنجد و به آن نمره بدهد.

۲-۳- درک معنا

الف) تمرین

هدف: تمرین برای درک معنا در جدول ووکلیج

مواد لازم: انتخاب قصه و داستان

مراحل اجرا: پس از خواندن قصه با پاسخ به هفت پرسش جدول ووکلیج، میزان درک معنا را مشخص کنید. «باران می‌بارید. باد می‌وزید. باد با خود یک دستمال آورد. موش کوچولویی که زیر باران خیس شده بود، دستمال را پیدا کرد. خوشحال شد. دستمال را به چوب بست و یک چتر درست کرد. آن را روی سرش گرفت. موش کوچولو به لانه رفت؛ اما در ورودی لانه‌اش تنگ بود. چتر توی لانه نرفت. موش کوچولو چتر را بیرون گذاشت. باد آمد و چتر را با خود برد.

قورباغه کوچولویی چتر را پیدا کرد. خوشحال شد. روی آن نشست و زیر باران آواز خواند: قور قور قور. خانه قورباغه روی درخت بود. قورباغه کوچولو نمی‌توانست چتر را به خانه‌اش ببرد. آن را همان‌جا گذاشت و رفت. باد آمد و چتر را با خود به کنار رودخانه برد. خارپشت کوچولویی چتر را پیدا کرد خوشحال شد و با آن یک قایق درست کرد. لانه خارپشت آن طرف رودخانه بود. خارپشت توی قایق نشست و به آن طرف رودخانه رفت. چتر را همان‌جا گذاشت و به طرف لانه‌اش رفت. باد وزید، آب چرخید، قایق را با خود برد. قایق رفت و رفت تا به یک بوته کنار رودخانه گیر کرد. آب چوب آن را با خود برد، اما دستمال روی بوته ماند. مدتی گذشت. باران بند آمد. دختر کوچولویی آمد. دختر کوچولو دنبال چیزی می‌گشت. ناگهان دستمال را دید. خوشحال دستمال را برداشت و گفت: «دستمال قشنگ من، کجا بودی؟» دختر کوچولو دستمال را شست. آن را روی یک شاخه انداخت. نسیم وزید، آفتاب تابید، دستمال خشک شد. دختر کوچولو با خوشحالی دستمال را به خانه برد.»

ب) مقایسه

هدف: مقایسه درک معنا در جدول ووکلیج

مراحل اجرا: کاربرد این قصه را در زندگی روزمره با پرسش کاربردی قصه قبلی مقایسه کنید.

گرچه زیر درخت دراز کشیده بود. او می‌خواست بخوابد. اما گنجشک‌ها جیک جیک می‌کردند و نمی‌گذاشتند او بخوابد.

او جایش را عوض کرد و زیر میزی که توی حیاط بود رفت. اما تا خواست بخوابد دو باره گنجشک‌ها آمدند و جیک جیک کردند.

گره عصبانی شد و یک میوی بلندی کشید، یک لحظه گنجشک‌ها ساکت شدند. اما دوباره شروع کردند. گره خمیازه‌ای بلند کشید. دست‌ها و پاهایش را کش داد و کش داد. بعد یک مرتبه بلند شد و به طرف گنجشک‌ها دوید. این طرف حیاط، اون طرف حیاط، حتی جستی روی درخت و دیوار زد. گنجشک‌ها پر زدند و رفتند و گره آسوده خوابید، چون خیلی خسته شده بود.

تمرین کنید

- ۱ یک فعالیت آموزشی برای حذف یک مانع فردی شنیدن کودک طراحی کنید.
- ۲ یک فعالیت آموزشی با استفاده از سبک نتیجه‌ای برای یک کودک ۵ ساله طراحی کنید.
- ۳ با ابزارهای مختلف صداهایی را برای دو کودک چهار ساله ایجاد کنید و گزارشی از عکس‌العمل آنان تهیه کنید.
- ۴ یک قصه را برای کودک شش ساله اجرا کنید و چهار نوع از پرسش‌های مطرح شده در جدول ووکلیچ را بپرسید و نتیجه را گزارش دهید.

خود ارزیابی پایان پودمان ۲				
واحد یادگیری: توسعه مهارت‌های شنیداری کودک				
این کاربرگ برای ارزیابی مهارت‌های شما در واحد یادگیری توسعه مهارت‌های شنیداری کودک تهیه شده است. در هر سؤال بیشترین امتیاز، سه و کمترین امتیاز یک است. براین اساس خود را ارزیابی کنید و به خود امتیاز دهید.				
ردیف	موارد			
	۱	۲	۳	
۱				تا چه حد می‌توانید گزارشی از فهرست واری رشد شنوایی کودک مشاهده شده را ارائه دهید؟
۲				تا چه حد می‌توانید با موانع گوش کردن فعال را شناسایی کنید؟
۳				تا چه حد می‌توانید یک فعالیت آموزشی برای پرورش گوش دادن فعال از طریق یکی از سبک‌های شنیدن طراحی و اجرا کنید؟
۴				تا چه حد می‌توانید یک فعالیت آموزشی برای پرورش توانمندی‌های شنیداری از طریق فعالیت‌های روزانه طراحی و اجرا کنید؟

ارزشیابی شایستگی توسعه مهارت‌های شنیداری کودک

<p>شرح کار: تهیه فهرست وارسی برای مراحل شنیدن با استفاده از جدول مراحل رشد شنوایی طراحی یک فعالیت آموزشی برای پرورش گوش دادن فعال با استفاده از انواع گوش کردن و سبک‌های شنیداری طراحی یک فعالیت آموزشی برای پرورش توانمندی‌های شنیداری با استفاده از تمرکز و توجه، زیر و بمی صدا، شعرخوانی و کتابخوانی طراحی هر فعالیت با توجه به موارد زیر انجام می‌شود:</p> <p>نام فعالیت: نوع فعالیت: هدف فعالیت: مکان فعالیت: زمان فعالیت: وسیله و ابزار مورد نیاز: سن کودکان: تعداد کودکان: تعداد مربی و کمک مربی: روش کار:</p>																										
<p>استاندارد عملکرد: توسعه مهارت‌های شنیداری کودک از طریق شناخت مراحل شنیدن، گوش دادن فعال، پرورش توانمندی‌های شنیداری کودک براساس منابع علمی و آموزشی و آیین‌نامه‌های وزارت آموزش و پرورش و سازمان بهزیستی کشور</p> <p>شاخص‌ها: توسعه شناخت مراحل شنیدن (مراحل رشد شنوایی، ...) پرورش گوش دادن فعال (ویژگی‌های گوش دادن فعال، موانع شنیدن، سبک‌های شنیدن، پرورش توانمندی‌های شنیداری (تمرکز، توجه به صداها، شعرخوانی، کتابخوانی)</p>																										
<p>شرایط انجام کار و ابزار و تجهیزات: توسعه مهارت‌های شنیداری کودک با توجه به شرایط زیر: مکان: مرکز آزمون زمان: ۶۰ دقیقه برای هر فعالیت ابزار و تجهیزات: لوازم التحریر، اشیای صدا دار، تصاویر اشیاء و حیوانات، وسایل هنری، فایل صوتی، کتاب شعر و قصه استاندارد وسایر شرایط: منابع علمی و آموزشی آموزش و پرورش و سازمان بهزیستی ابزار و تجهیزات: لوازم اداری مناسب - جداول رشد اسناد: دستورالعمل‌های بهزیستی و آموزش و پرورش منابع: کتب آموزشی مرتبط، اینترنت استاندارد و سایر شرایط: منابع علمی و آموزشی آئین‌نامه‌های بهداشتی و آموزش و پرورش</p>																										
<p>معیار شایستگی:</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>ردیف</th> <th>مرحله کار</th> <th>حداقل نمره قبولی از ۳</th> <th>نمره هنرجو</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td></td> <td>توسعه شناخت مراحل شنیدن</td> <td>۱</td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td>پرورش گوش دادن فعال</td> <td>۲</td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td>پرورش توانمندی‌های شنیداری</td> <td>۲</td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td colspan="2"> شایستگی‌های غیرفنی، ایمنی، بهداشت، توجهات زیست محیطی و نگرش: شایستگی‌های غیرفنی: یادگیری، مهارت گوش کردن، آموزش و کمک به فراگیری دیگران ایمنی: رعایت استانداردهای بهداشتی موجود در آیین‌نامه‌های مهدها - رعایت نکات ایمنی در به کارگیری ابزار و تجهیزات بهداشتی بهداشت: رعایت بهداشت و سالم سازی محیط توجهات زیست محیطی: به حداقل رساندن صدمات زیست محیطی - صرفه جویی در آب مصرفی نگرش: اهمیت دادن به انجام صحیح کمک‌های اولیه در کوتاه‌ترین زمان </td> <td>۲</td> </tr> <tr> <td colspan="3">میانگین نمرات</td> <td>۰</td> </tr> </tbody> </table> <p>* حداقل میانگین نمرات هنرجو برای قبولی و کسب شایستگی ۲ است.</p>			ردیف	مرحله کار	حداقل نمره قبولی از ۳	نمره هنرجو		توسعه شناخت مراحل شنیدن	۱			پرورش گوش دادن فعال	۲			پرورش توانمندی‌های شنیداری	۲			شایستگی‌های غیرفنی، ایمنی، بهداشت، توجهات زیست محیطی و نگرش: شایستگی‌های غیرفنی: یادگیری، مهارت گوش کردن، آموزش و کمک به فراگیری دیگران ایمنی: رعایت استانداردهای بهداشتی موجود در آیین‌نامه‌های مهدها - رعایت نکات ایمنی در به کارگیری ابزار و تجهیزات بهداشتی بهداشت: رعایت بهداشت و سالم سازی محیط توجهات زیست محیطی: به حداقل رساندن صدمات زیست محیطی - صرفه جویی در آب مصرفی نگرش: اهمیت دادن به انجام صحیح کمک‌های اولیه در کوتاه‌ترین زمان		۲	میانگین نمرات			۰
ردیف	مرحله کار	حداقل نمره قبولی از ۳	نمره هنرجو																							
	توسعه شناخت مراحل شنیدن	۱																								
	پرورش گوش دادن فعال	۲																								
	پرورش توانمندی‌های شنیداری	۲																								
	شایستگی‌های غیرفنی، ایمنی، بهداشت، توجهات زیست محیطی و نگرش: شایستگی‌های غیرفنی: یادگیری، مهارت گوش کردن، آموزش و کمک به فراگیری دیگران ایمنی: رعایت استانداردهای بهداشتی موجود در آیین‌نامه‌های مهدها - رعایت نکات ایمنی در به کارگیری ابزار و تجهیزات بهداشتی بهداشت: رعایت بهداشت و سالم سازی محیط توجهات زیست محیطی: به حداقل رساندن صدمات زیست محیطی - صرفه جویی در آب مصرفی نگرش: اهمیت دادن به انجام صحیح کمک‌های اولیه در کوتاه‌ترین زمان		۲																							
میانگین نمرات			۰																							